

СПИСАНИЕ ЗА НАУКА

НОВО ЗНАНИЕ

С ново знание към просперитет!

ИЗДАНИЕ НА ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

ГОДИНА XI, БР. 1, ЯНУАРИ - МАРТ 2022

СТУДЕНТСКИ РАЗРАБОТКИ ОТ СТУДЕНТСКА НАУЧНА СЕСИЯ НА ВУАРР 2020

NEW KNOWLEDGE

JOURNAL OF SCIENCE

New knowledge to prosperity!

UNIVERSITY OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT

VOLUME XI, No. 1, JANUARY - MARCH 2022

STUDENTS PAPERS FROM UARD STUDENT SCIENTIFIC SESSION 2020

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите

Списание за наука

НОВО ЗНАНИЕ

ISSN 2367-4598 (Online) ISSN 1314-5703 (Print)

Главен редактор: проф. д-р Марияна Иванова

Корица: Д. Димитров – ДИМ, Цочо Пеев

Адрес на редакцията: Пловдив 4003, бул. Дунав 78; тел. 0882009578; 032/960360

University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria

NEW KNOWLEDGE

Journal of science

ISSN 2367-4598 (Online) ISSN 1314-5703 (Print)

Chief Editor: Prof. Mariyana Ivanova, Ph.D.

Cover: D. Dimitrov – DIM, Tzocho Peev

Editorials Address: 78, Dunav Blvd., Plovdiv 4003, Bulgaria; tel. +359 882009578; +359 32960360

science@uard.bg

www.uard.bg

www.science.uard.bg

CONTENTS

СЪДЪРЖАНИЕ

MY VISION ON THE ECONOMIC ZONING OF BULGARIA	4
Dimo Kiselichkov	4
МОЯТА ВИЗИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ.....	4
Димо Киселичков.....	4
REGIONAL DIFFERENCES IN BULGARIA BEFORE AND AFTER JOINING THE EUROPEAN UNION.....	11
Tsveta Kostova.....	11
РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В БЪЛГАРИЯ ПРЕДИ И СЛЕД ВЛИЗАНЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	11
Цвета Костова.....	11
CHALLENGES BEFORE THE REGIONAL POLICY OF BULGARIA IN HEALTH CARE. 19	19
Yana Danailova.....	19
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО.....	19
Яна Данаилова.....	19
CHARACTERISTICS OF THE REGIONAL POLICY OF AUSTRIA	26
Velichka Popova	26
ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА АВСТРИЯ.....	26
Величка Попова.....	26
CHARACTERISTICS OF THE REGIONAL POLICY OF SPAIN	38
Anastasia Ostudina.....	38
ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА ИСПАНИЯ.....	38
Анастасия Остудина	38

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

MY VISION ON THE ECONOMIC ZONING OF BULGARIA

Dimo Kiselichkov

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents an analyses of the different options for economic zoning of Bulgaria and provides additional discussion on the author's vision.

Keywords: economic zoning, planning, NUTS.

МОЯТА ВИЗИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

Димо Киселичков

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

УВОД

За да успеем да представим визия за икономическо райониране на България първо ще трябва да се запознаем какво точно представлява районирането, защо е толкова важно и как то се влияе от Европейския съюз. Ще разгледаме сегашното райониране на България, както и предлаганите промени за бъдещото райониране и техните силни и слаби страни, според сегашното управление. Накрая ще направим заключение въз основа на представените данни и собствено виждане по зададената тема с цел подобряване на сегашното райониране и бъдещо развитие на България.

Районите за планиране или така наречените териториалните единици за статистически цели: "Nomenclature des unités territoriales statistiques" - NUTS е въведена от ЕВРОСТАТ през 70-те години на 20 век, като териториална основа за производство на регионални статистически данни за Европейския Съюз. През 2003, е одобрен Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и Съвета за NUTS. Определянето на

границите на районите, предполага създаване на трайно във времето регионално деление на страната, съобразено със спецификата на природо-географските дадености на територията, демографските тенденции, историко-културните особености и социално-икономическите характеристики на всеки един от регионите и има важно значение за европейското им финансиране. От това какви са икономиката и жизнения стандарт в районите на всяка страна зависи какъв достъп ще имат до средствата на европейските фондове, като политиката на сближаване (кохезионната политика) на Европейския съюз (ЕС) дефинира 3 нива на достъп, т. е. 3 категории на районите за периода 2014 - 2020 г.

1. По-слабо развити райони – това са районите с брутен вътрешен продукт (БВП) на глава от населението в стандарт на покупателна способност (СПС) под 75 % от средното за ЕС.

2. Райони в преход – с БВП/глава между 75 и 90 % от средното за ЕС.

3. По-силно развити райони – с БВП/глава над 90 % от средното за ЕС.

РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

На 27 юли 2000 г. Министерският съвет на Република България обособява шест района за планиране на територията на страната. Законът за регионално развитие, влязъл в сила на 20 февруари 2004 г., урежда обществените отношения, свързани с планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, държавното подпомагане, наблюдението, контрола и оценката на регионалното развитие. Стратегическото планиране за постигане на целите на регионалното развитие е предвидено да се осъществява чрез разработването и изпълнението на Национална стратегия за регионално развитие и Областни стратегии за развитие. Всеки от районите за планиране обхваща територията на няколко области в страната. През месец декември 2007 г. границите на някои от районите са променени поради изискване от Евростат за териториалните единици в рамките на Европейския съюз, според които в един регион трябва да живеят минимум 800 хиляди и максимум 3 милиона жители.

В момента България е разделена на шест райони от ниво 2 – Северозападен, Северен централен, Североизточен, Югозападен, Южен централен и Югоизточен. Във всеки от тях функционира регионален съвет за развитие, който на ротационен принцип се председателства от областните управители на областите, които попадат в границите му.

Фиг. 1. Райониране на България по NUTS1 и NUTS2

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

Промяната се налага от необходимостта от по-устойчиви райони по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на Европейския съюз. Съгласно европейския Регламент 1059 от 2003 г. минималният брой население за район от ниво 2 е 800 000 души, а максималният – 3 000 000 души. Според статистическите данни (31 декември 2016 г.) Северозападният район за планиране е под 800 000 души (769 623), а Северен централен район е с население малко над изискуемия минимум (805 441 жители). За проучване на възможностите за осъществяване на тази промяна беше съставена Междуведомствена работна група, в която бяха включени представители на Министерския съвет, на Президентството, министерства с отговорности по управлението на еврофондовете, Националния статистически институт, Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ) и Българската академия на науките. Работата на групата приключи през месец декември 2017 г. с консенсусно определяне на 3 варианта за нови райони в страната – с 6, 5 и 4 района.

„Все повече посоката в ЕС е да се търси принципа на регионални решения на инвестициите и изпълнение на регионални проекти между области и общини, за да се постига глобален ефект. Когато говорим за райониране на страната и регионална политика, не трябва да коментираме индивидуалния подход, а общото съвместното, близкото, това, което може да ни доведе до по-добри икономически, социални и демографски показатели. Индивидуалният подход и говореното, включително че един град ще води друг град, или ще „дърпа конците“ въобще не стои“ посочи на среща за районирането на България зам.-министър Деница Николова.

Вариант 1

Единственият вариант с пет района. Промяната е, че Северенцентрален район се разделя между Северозападният и Североизточният район. Това не е устойчив вариант, а временно решение, което при съществуващите тенденции в демографското развитие само след няколко години ще наложи отново промени в районирането на страната, тъй като североизточния район остава на ръба на необходимия минимум.

Фиг. 2. Вариант 1 за райониране на България

Вариант 2

Районите се намалят на четири и се определят спрямо географските характеристики. Обединяват се в един район (Дунавски) Северозападният и Северен централен район плюс Област Търговище. Образува се Черноморски район от Североизточния (без Област Търговище) и Югоизточния (без Област Стара Загора, която минава към Южния централен район, наречен Тракийско-Родопски. Запазва се без промени Югозападният район, което е огромен недостатък на този вариант на райониране, понеже автоматично преминава в групата на „районите в преход” по класификацията на ЕК. Този проблем не е никак малък и има пряко значение за бъдещото развитие на този район. Югозападният район вече има БВП на глава от населението от 78% от средноевропейското и ако остане така ще бъде с отрязан достъп до парите по Кохезионната политика. А именно в този район е съсредоточено около 1/3 от населението и близо половината от работещите и производството на страната.

Фиг. 3. Вариант 2 за райониране на България

Вариант 3

Предвижда запазване на броя на районите – 6, но с променен обхват. Западния район включва областите Софийска, Благоевград, Кюстендил, Перник, Видин, Монтана и Враца. СЦРП обхваща Плевен, Ловеч, Габрово, Велико Търново, Русе, Разград и Силистра. В СИРП попадат областите Добрич, Варна, Шумен и Търговище. ЮИРП район включва областите Стара Загора, Сливен, Ямбол и Бургас. ЮЦРП район обхваща областите Пазарджик, Пловдив, Хасково, Кърджали и Смолян. Според този вариант област София-град ще бъде обособена в самостоятелен район. Отчетено е, че икономиката и жизненият стандарт на София са над средните показатели за Европейския съюз. БВП на глава от населението за София-град за 2016 г. е 105 % спрямо средния за ЕС и ако се отдели в самостоятелен район, попада на най-високото, трето ниво – по-силно развити райони. Така този вариант е най-неблагоприятен, понеже ще намали достъпа на столицата до европейското кохезионно финансиране.

Фиг. 4. Вариант 3 за райониране на България

Вариант 4

Това е доразвиване на вариант 2 на междуведомствената работна група. Предложен е от арх. Белин Моллов. Дунавският район се създава от сливането на СЗРП и СЦРП. Черноморският район се образува от сливането на СИРП и ЮИРП. Област Благоевград се присъединява към Южния централен район. По този начин се постига устойчиво, логично, трайно решение, отговарящо както на нуждите на статистиката и установената практика в ЕС, така и на действителните нужди и интереси на местните общности за преодоляване на различията между център и периферия и балансирано регионално развитие. Недостатъкът на този вариант се доближава до вариант 2, а именно че Софийски (Столичен) район остава на по-високото ниво 2 от останалите – район в преход – и с това може да няма право на кохезионно финансиране за периода 2020 – 2027 г.

Фиг. 5. Вариант 4 за райониране на България

Вариант 5

Вариантът е предложен от Института за Пазарна Икономика и представлява разделяне на страната на четири района (Западен, Дунавски, Тракийско-Родопски и Черноморски), което означава, че те ще запазят населението си в заложените от Евростат граници поне до 2050 г. Всички 4 региона ще запазят статута си на слабо развити и съответно - достъпа си до основната част от кохезионните средства. Допълнително свързването на Северозападна България с най-силно развитата Югозападна дава възможност за регионален план за развитие, в който може да залегне приоритетно бързата пътна свързаност на северозападните области със столицата. От ИПИ предлагат и окрупняване на общините и намаляване на броя им с една трета. Това ще позволи ефективното им самоуправление и демографска устойчивост в дългосрочен план, считат от института.

Фиг. 6. Вариант 5 за райониране на България

ВИЗИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ

Всички варианти за райониране, които разгледахме бяха насочени единствено към запазване на сегашния статут на районите и получаването на възможно най-много парични средства от европейските фондове. Бяха посочени различни видове разкъсвания и групираня на райони, които имат доста недостатъци, нямат ясна визия за бъдещето и са неефективни, но за сметка на това отговарят на броя на населението в NUTS2 и ще донесат нужните парични средства. Варианти, при които дори само един от районите да получава по-малко средства бяха отхвърлени.

Фондовете на ЕС са създадени за подпомагането на страните от периферията и за по-бързото настигане на развитите страни членки и щом имаме възможност да се възползваме от тях трябва да имаме ясна представа как и защо, а не просто да „усвояваме“ средства. България е членка на ЕС от 2007г и за този период всички сме свидетели как парите получени от еврофондовете не се използват ефективно и множеството доклади на европейската комисия го доказват.

Много от европейските градове и районите около тях имат население над 3 милиона и не попадат в категорията NUTS2, но въпреки това успяват да се развиват и да акумулират приходи за държавите си. Докато продължаваме да мислим как да „прецакаме“ ЕС и чакаме някой друг да дойде и да ни помогне или да ни даде, винаги ще ме изоставящи.

Моето виждане за бъдещо райониране на България е на база териториално и икономическо развитие на районите и до се препокрива с предложения вариант 2. Смятам че колкото по-малко райони се обособят толкова самото управление ще е по-лесно и централизирано. Ще може да се гледа по-мощно и да се търсят решения за целия район, а не на отделни големи градове както е в момента. Като студенти по финанси и икономика и бъдещи магистри, знаем че за да се развива една икономика трябва да има конкуренция. Когато в един район има повече големи градове и малки области, които да се конкурират помежду си, това ще доведе до по-целенасочено и пълноценно използване на средствата. Такъв пример са Бургас и Варна, където винаги е имало надпревара по всякакви критерии, друг такъв пример са Пловдив и Стара Загора. Всеизвестен факт е, че столицата и провинцията не се „харесват“, така че градовете, които са в един район със София ще имат стимул да се конкурират с нея и обратното.

Наясно съм, че и моето виждане има недостатъци, но ако имаше съвършен вариант всички щяха да го ползват. Историята ни учи, че всичко е на цикли и това което е правилно днес, най-вероятно ще е грешно утре и ще бъдем съдени за избора си.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

www.mrrb.bg

www.news.bg/economics

www.btvnovinite.bg

www.agrozona.bg

www.investor.bg/ikonomika-i-politika

www.gradat.bg

www.bg.wikipedia.org

www.dariknews.bg

www.bgglobal.bg

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

REGIONAL DIFFERENCES IN BULGARIA BEFORE AND AFTER JOINING THE EUROPEAN UNION

Tsveta Kostova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article considers the most pressing problems in social and economic zoning in Bulgaria in the context of the new realities and EU membership.

Keywords: regions, zoning, planning, EU.

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В БЪЛГАРИЯ ПРЕДИ И СЛЕД ВЛИЗАНЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Цветя Костова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

СЪЩНОСТ НА СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИТЕ РЕГИОНИ

Регионалната политика е инвестиционна политика. Тя подкрепя създаването на работни места, конкурентно способността, икономическия растеж, подобряването на качеството на живот и устойчивото развитие. Тя е политика, отнасяща се за отделна област, страна или съседни страни. Понятието „регион“ произлиза от латинското *regio*, което означава област или част от територия. С това понятие се обозначава определена част от географското пространство, която се характеризира с вътрешно единство и се отличава по някакви критерии от съседните територии.

Главните *фактори* за формирането и развитието на социално-икономическите региони се групират в две основни групи – природни и обществени.

- От *природните фактори* най-важни са релефът, полезните изкопаеми, хидроклиматичните условия, почвеното разнообразие и горите.

- От *обществените фактори* най – важни са: особеностите в историческото развитие на региона, човешките ресурси, селищната мрежа, производствената, транспортната, социалната и пазарната инфраструктура и участието на дадения регион в националното и международното разделение на труда.

- *Географското положение и екологичното състояние* са други важни фактори, които по специфичен начин свързват в единство природно ресурсния потенциал и обществените процеси на територията. Всички фактори действат взаимосвързано като единна система и определят цялостния облик на всеки регион.

Социално-икономическата регионализация се извършва въз основа на определени **принципи**. Тяхното спазване гарантира научност и ефективно прилагане на регионалната политика. Най-важни са принципите на логичност, за териториална цялост, за комплектност, за перспективност и за йерархична съподчиненост на регионалните единици.

- Принципът на *логичност* не допуска в една и съща регионална схема да се включат принципно разнородни обекти, между които липсва причинно – следствена връзка, т.е. да не се допускат „бели петна“ в регионалната схема.

- Принципът на *териториална цялост* означава, че една и съща регионална единица не може да бъде представена като разкъсани и отдалечени един от друг ареали, защото между отдалечените региони може да има прилики, но не и пълна еднаквост.

- Принципът *комплектност* е много важен. Той обединява всички процеси и явления, довели до формирането на региона. Именно по своята комплектност социално – икономическият регион се отличава от отрасловия промишлен, земеделски или туристически регион. Всеки регион е обективно съществуващ и уникален със своите комплексни характеристики до такава степен, че не може да се отъждествява със своите съседи.

Субективен е обаче всеки опит да се очертаят конкретни граници между два съседни региона. За тази цел се използват условните административни граници.

- Принципът за *перспективност* произтича от главната цел – да се подобри живота на хората чрез усъвършенстване на териториалната структура на производството, селищната мрежа и инфраструктурата.

- Принципът на *йерархична съподчиненост* е свързан със съществуващите вътрешно териториални различия на природните условия и ресурси и различната степен на социално – икономическо развитие в рамките на всеки регион. Във всеки регион се обособяват по-малки териториални единици /"мезо" и "микро" регионални единици, включващи части от територията на една административна област или дадена община./

СХЕМИ НА СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКА РЕГИОНАЛИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Стопанството на България е исторически формирана система от дейности, която е сложна и динамична. Тя се развива във времето под влияние на сложни социално – икономически, исторически, политически и екологични фактори. Чрез стопанските дейности България участва в международното разделение на труда на европейския и на световния пазар.

Първото райониране на България е направено от А.Бешков през 1934г., който обосновава съществуването на 7 икономически региона. Това е първата регионална схема, в която главните критерии за подялба са: териториалните различия в нивото на стопанско развитие и специализация на производството в страната, следователно това деление трябва да бъде в основата на административно – териториалното деление на страната.

По време на социалистическия период са предлагани многобройни схеми на социално – икономическо деление на страната с 3,5,8,9 или 12 региона. Една от причините за различията е динамичното изменение на териториалните пропорции в страната по време на социализма. Поради различните мнения за броя и териториалният обхват на регионите в различните схеми, те са трудна съпоставими помежду си.

През 1989 г. настъпват значими обществени промени. Предложена е нова схема, включваща 8 социално – икономически региона: Северозападен, Северен централен, Североизточен придунавски, Североизточен приморски, Югоизточен, Източен Горнотракийско – Родопски, Западен Горнотракийско – Родопски и Югозападен, но в новите условия, по пътя към пазарна икономика, за целите на регионалната политика се налагат нови схеми на райониране.

Още в периода, когато кандидатства за членство в ЕС, България предприема редица мерки за предварителна адаптация към този общ преход. През 2000 г. на територията на страната са обособени шест региона на планиране, като всеки от тях обхваща територията на няколко съседни административни области. Всеки от тях има специфични природни, демографски и стопански характеристики, проблеми и възможности за развитие.

Картографски материали, издателство „Атласи“ ООД

1. Северозападен; 2. Северен централен; 3. Североизточен; 4. Югозападен;
5. Южен централен; 6. Югоизточен.

България става пълноправен член на ЕС от 2007 г.

РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА БЪЛГАРИЯ КЪМ ТЕЗИ СТРУКТУРИ

Регионалната политика на ЕС функционира, като обработва статистическа информация и планира социално-икономическото развитие на различни пространствени нива.

В наши дни с най-важно практическо значение са статистическите региони, утвърдени по общоевропейската система /NUTS/.

Официалното им наименование в превод от френски език, гласи: “Обща класификация на териториалните единици за статистически цели“. Тази система позволява

сравнителни икономически и демографски анализи между отделните държави в Европейския съюз и техните региони.

В йерархично отношение системата включва 4 базови нива:

- *региони от ниво NUTS 0* /държави – без значение от населението/;
- *региони от ниво NUTS 1* /зони с население между 3 и 7 млн. д./;
- *региони от ниво NUTS 2* /средно големи региони с население между 0,8 и 3 млн. души/;
- *региони от ниво NUTS 3* /малки региони с население между 150 и 800 хил. души/;
- В допълнение се използват и още две по - малки нива LAU 1 /обединение на общини/ и LAU 2 /общини/.

Съвременни региони в Република България.

- Всяка държава в ЕС се възприема на ниво NUTS 0.

- По ниво NUTS 1, България е поделена на 2 зони:

Северна и Югоизточна България; Югозападна България и Южна централна България;

- Най – важни с оглед провежданата регионална политика са регионите по NUTS 2.
- Територията на страната ни се поделва на 6 региона: Югозападен, Южен централен, Югоизточен, Североизточен, Северен централен, Северозападен.

Това ниво е основното при анализирането на данните за демографското и стопанско развитие на България.

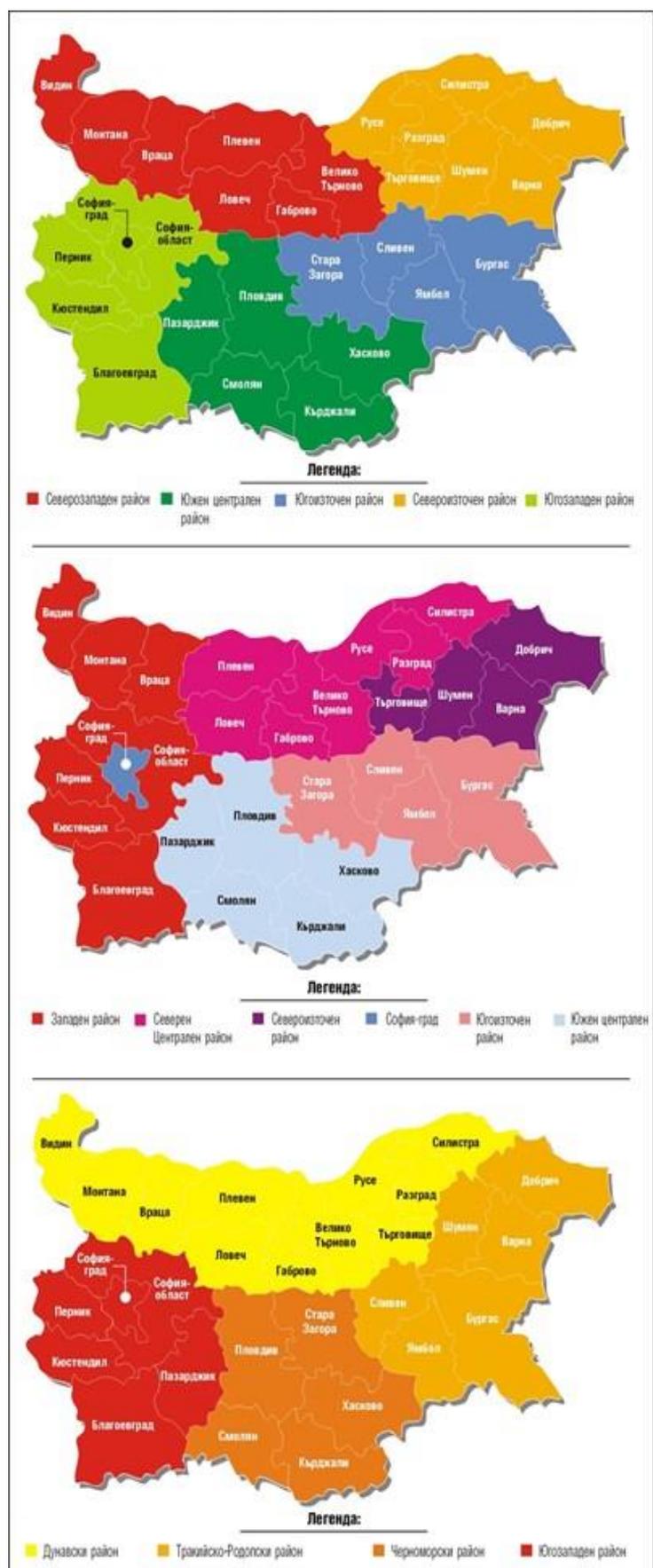
- Административните области - 28 на брой, съвпадат с ниво NUTS 3.
- Отделните общини съвпадат на LAU 2.
- Йерархичното ниво LAU 1 не съществува фактически в България.

Министерството на регионалното развитие и благоустройството представи три варианта за ново райониране на страната, с което откри публичното обсъждане по темата.

Накратко, новото райониране се налага по чисто обективни причини - единият от сегашните райони - Северозападният вече не отговаря на формалните критерии за населението. Населението на един район трябва да бъде в границите между 800 000 души и 3 млн. души, като по последни данни Северозападна България вече е паднала под прага, а до 1-2 години най-вероятно и Северният централен район, също ще се окаже с население под 800 000 души.

Моментът на новото райониране също не е случаен. Решението трябва да бъде взето до края на годината и е част от дългия процес по изготвянето и приемането на новата 7-годишна бюджетна рамка на ЕС за периода 2021-2027 г. Този процес вече тече, но същинските преговори ще започнат в началото на месец май, след като Европейската комисия представи своето предложение за новия бюджет. Един от големите въпроси около новия бюджет се очаква да бъде именно Кохезионната политика (или политиката по сближаване) в ЕС и средствата за нея. С предстоящото напускане на Великобритания и загубата на нейната вноска ще се търсят възможности за намаляване на разходите, като „на мушката“ са и средствата за кохезия /сближаване на страните/ като едно от големите разходни пера в бюджета на ЕС (с над 1/3 от общия бюджет).

Връзката между европейските пари за сближаване и новите региони на България е съвсем пряка. Т.нар. райони за планиране или статистически райони на ниво NUTS-2 по европейската класификация се обособяват с основна цел статистическо отчитане на териториалните единици, съгласно изискванията на Евростат. От своя страна, именно NUTS-2 се използват при разработването на Кохезионната политика на ЕС и при разпределянето на средствата за нея.

Картографски материали, издателство „Атласи“ ООД

От това как точно са начертани границите на районите във всяка една страна зависи и какъв достъп ще имат съответните региони до различните инструменти на Кохезионната политика. Конкретно за Кохезионната политика са дефинирани 3 нива на достъп, т.е. 3 категории на регионите за периода 2014-2020 г. (вместо предишните 2):

- По-слабо развити региони – това са регионите с БВП на глава от населението в стандарт на покупателна способност (СПС) под 75% от средното за ЕС;
- Региони в преход – с БВП/глава между 75 и 90% от средното за ЕС.

ПРИБЩАВАЩА ЕВРОПА

Насърчаването на устойчива и качествена заетост, социално приобщаване, борба с бедността и дискриминацията, и инвестирането в образование, обучение и професионално обучение за умения представляват основните социални стълбове на ЕСФ и ЕФРР през периода 2014—2020 г.

Днес на прага на 2020 година трудно можем да отговорим на много въпроси, макар, че пари се отпускаха.

Дали...

1. ... се възползвахме от силните страни на всяка територия, така че тя да допринесе по най-добрия начин за устойчиво и балансирано развитие на ЕС като цяло?

2. ... се справихме по-добре с концентрацията? Градовете оказват както положителни, така и отрицателни въздействия - увеличаване на иновациите и производителността, но същевременно замърсяване и социално изключване.

3. ... изградихме по-добри връзки между териториите? Хората могат ли да живеят там, където желаят и навсякъде да имат достъп до обществени услуги, ефективен транспорт, надеждни енергийни мрежи и ширококолов интернет.

4. ... развихме форми на сътрудничество? Последиците от изменението на климата и от автомобилните задръствания не се съобразяват с традиционните административни граници, поради което са необходими *нови форми на сътрудничество* между регионите.

Регионалната политика се изпълнява чрез три основни фонда:

- Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР);
- Кохезионния фонд (КФ);
- Европейския социален фонд (ЕСФ).

РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИЯ "ЕВРОПА 2020"

Регионалната политика има голямо въздействие в много области. Нейните инвестиции помагат за изпълнението на много от целите на политиката на ЕС и допълват политиките на ЕС, като например тези в областта на образованието, заетостта, енергетиката, околната среда, единния пазар, научните изследвания и иновациите.

По-специално регионалната политика осигурява необходимата инвестиционна рамка за изпълнение на целите на *стратегия „Европа 2020“* за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз до 2020 г.

Цели на ЕС за 2020 г. са:

- Заетост: 75% от хората на възраст 20-64 години да бъдат заети;
- Научни изследвания и развитие: 3% от БВП на ЕС да бъдат инвестирани в научноизследователската и развойна дейност;
- Изменение на климата и устойчива енергия:
Намаляване на емисиите на парникови газове с 20% спрямо нивата от 1990 г.;
- 20% от енергията да бъде от възобновяеми енергийни източници; Повишаване на енергийната ефективност с 20%;

• **Образование:** Намаляване на дела на учениците, напускащи преждевременно училище, под 10%.

Как чрез политиката на сближаване може да се подобри териториалното сближаване в бъдеще?

1. Чрез насърчаване на функционален подход към интегрирано развитие на териториите като пространства, в които хората прекарват своя живот

2. Чрез насърчаване на *съобразени с нуждите на всяка територия политики* посредством между секторна координация на политиките и управление на всички равнища - от местно до европейско.

3. Чрез насърчаване на сътрудничеството между териториите с цел засилване на европейската интеграция

4. Чрез подобряване на знанията за териториите, за да се насочва по-добре тяхното развитие. Наскоро Европейската комисия публикува комюнике, в което излага своите виждания за бъдещата 7-годишна рамка и възможните варианти за действие. При два от трите варианта за бъдещата Кохезионна политика, изложени от Комисията, Кохезионната политика спира да подкрепя региони в преход и по-силно развити райони и продължава да подкрепя или само т.нар. кохезионни страни, или едновременно по-слабо развитите региони и Кохезионните страни.

Именно тези бъдещи планове за промяна в Кохезионната политика имат директно отношение към България и нейните райони от гледна точка на достъпа им до евро средства. В момента /по данни за 2016г./ Югозападният район вече има БВП на глава от населението от 78% от средноевропейското, т.е. той автоматично преминава в категорията „район в преход”, ако остане в сегашните си граници.

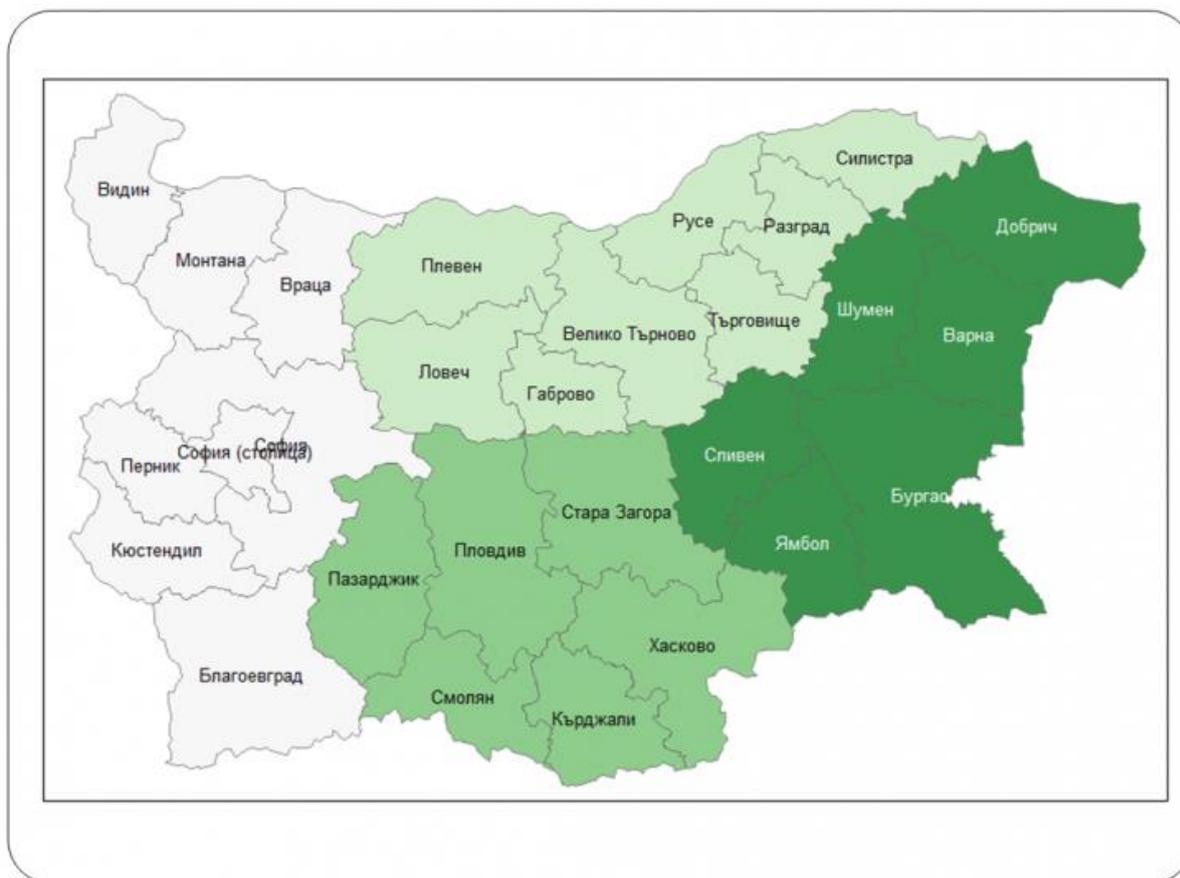
В два от вариантите на работната група този регион е запазен в сегашните си граници. Това означава, че ако се запази сегашната категоризация на районите в ЕС след 2020 г., този регион може да остане с далеч по-малък достъп до европейско финансиране, което ще се изчерпва само до националния бюджет като кохезионна страна. При третия вариант, предложен от работната група, София (столица) се отделя като самостоятелен район на NUTS-2 ниво. За 2016 г. столицата вече има БВП/глава от 105% от средното за ЕС, т.е. тя би се причислила към т.нар. по-силно развити региони, ако се отдели в самостоятелен регион. Така столицата би била „пожертвана” от гледна точка на достъпа си до европейско кохезионно финансиране.

Накратко, големият въпрос е столицата и нейното място в бъдещото прерайониране на страната. И при трите предложени варианти София е поставена в по-неизгодна позиция (спрямо сегашната си категория) от гледна точка на достъпа си до ресурс. Това, на фона на ключовата роля на европейските средства за развитието на столицата в последните години, би било едно изключително недалновидно решение с тежки последствия за развитието на най-големия икономически център в страната.

При липсата на реална децентрализация и невъзможност на общините да генерират значителен собствен ресурс под формата на данъци, единствената възможност за мащабни капиталови инвестиции остават именно европейските средства. Това важи както за големите градове, така и за по-малките общини. Без европейски средства столицата най-вероятно нямаше да има метро, нов околоръстен път, бързи и удобни връзки с магистралите, които тръгват от София, инсталация за преработка на битови отпадъци, технологичен парк, модерна пътна инфраструктура и т.н. Примерът на Братислава е достатъчно показателен. Братислава преди години е била отделена в самостоятелен район на ниво NUTS 2 и все още няма метро Това не е случайно - строителството на метро изисква огромни средства, които малко местни власти могат да си позволят, особено при наличието на фискална централизация (каквото е случаят на България).

Едно възможно решение за нови райони, които да имат същия като досегашния достъп до евро средства, би изглеждало по следния начин:

Вариант на ИПИ за ново райониране на страната

Картографски материали, издателство „Атласи“ ООД

Предвид всичко това, е много важно новите райони на страната да се начертаят изключително внимателно и с мисъл за последствията – най-вече финансовите. Варианти за прегрупиране на областите в нови райони (били те 3, 4, 5 или 6), така че да се спазят изискванията за население, има. Критерият за населението е не заобиколим, но освен него, трябва да се отчита и по-важният критерий за БВП/глава (в стандарт на покупателна способност), който е решаващ за достъпа до европейските кохезионни средства.

ЛИТЕРАТУРА

Карасимеонов, С., П. Славейков Регионална география на България С., Универс. издателство „Св. Климент Охридски“, 2001.

Портрети на регионите/колектив/С., НСИ Евростат

Геополитика – терминологичен справочник /съставител М. Бъчваров/ С., 1999.

Попов, А., Славейков, П., Русев, М. География и икономика 12.клас, С., 2002 СИЕЛА.

Пенин, Р. Трайков Т. Регионална география на България, С., издателство „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД.

Картографски материали, издателство „Атласи“ ООД.

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

CHALLENGES BEFORE THE REGIONAL POLICY OF BULGARIA IN HEALTH CARE

Yana Danailova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents the challenges before the regional policy in Bulgaria focusing on health care and analyzing key challenges.

Keywords: regional policy, health care, Bulgaria.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Яна Данаилова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО КАТО КЛЮЧОВ ПОКАЗАТЕЛ ЗА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ЕДНА ДЪРЖАВА

Най-ценният актив и ресурс на една държава е нейното население. То е движещата сила зад всеки икономически просперитет, зад всяка научна иновация, зад грижите по опазване на природните дадености, културните традиции и богатата история. Несъмнено всяка държавна политика, в частност регионална политика, насочва големи ресурси в опазването на това свое богатство чрез своята политика в здравеопазването, разделена по региони, за да посрещне нуждите на всяка регионална административна единица.

Здравето на всеки един човек е неотменимо негово човешко право и е част от благосъстоянието, както на самия човек, така и на държавата като цяло. Съгласно чл. 52, (3) от Конституцията на Република България: „Държавата закриля здравето на гражданите...“.

а съгласно чл. 52.(1) „Гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ, и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон“ (Конституция на Република България).

Респективно здравето на населението по региони предопределя и благосъстоянието на всяка една административна единица. Здравето на населението се детерминира от състоянието на здравната система, както в национален, така и в регионален план. Здравната система от своя страна е продукт на държавната политика и зависи от редица политически, икономически, финансови, информационни и човешки фактори. И като споменавам човешки фактори, сякаш затваряме своеобразен кръг, в който благосъстоянието на човека определя благосъстоянието на човека. Следователно здравеопазването трябва да се разглежда като ключова държавна функция, от която зависи нейното благосъстояние, просперитет и конкурентоспособност.

Националната здравна стратегия е стратегическа рамка на политиката за здравеопазване (В съответствие с предварителна условност 9.3. на Споразумението за патньорство, очертаващо помощта от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.). Тя е в съответствие с ангажиментите на България на европейско и международно ниво, но въплъщава и стремежа на държавата за избор на национален път за развитие на системата на здравеопазване. Националната здравна стратегия е основана на максимата, че здравето представлява ценен обществен актив и е иточник на икономическа и социална стабилност. Визията, целите и приоритетите на Стратегията са дефинирани въз основата на анализ на здравно-демографския профил и състоянието на системата на здравеопазване в ежегодните доклади за здравето на гражданите, които показват че през последните десетилетия българската здравна система изостава спрямо здравните системи на страните от ЕС по отношение на ключовите фактори за устойчиво развитие. Регионалната политика по здравеопазването е изправена пред значими предизвикателства в условията и на световната пандемия от 2020 година, както на национално, така и на регионално ниво.

Както знаем, в много отношения има различия между отделните региони в страната, което изисква специално внимание върху всеки един от тях. Тези различия са естествени и са резултат от неравномерното разпределение на природните фактори като климатични условия, релеф, полезни изкопаеми, водни ресурси и почви. Те влияят върху земеделието, животновъдството, добива на полезни изкопаеми, енергетиката, индустриалното производство, а те от своя страна на инвестициите, образованието, трудовата заетост и безработицата. Модернизацията, глобализацията и информационните технологии допълнително променят облика на стопанския живот, с което изпращат в миналото някои професии и отварят вратите за нови такива. Когато това се случва с различно темпо в различните региони в страната, различията стават още по-големи.

Така например, Северозападна България изпитва доста затруднения, свързани с обезлюдяване на малките населени места, безработица, спад на инвестициите, влошено образование, здравеопазване и заетост. От друга страна, в Столицата и следващите я по брой население големи областни градове Пловдив, Варна, Бургас, Велико Търново, Русе се концентрира население, заради по-добрите условия за трудова заетост, инвестиции, образование и здравеопазване. Това поражда огромен дисбаланс в качеството на живот по региони, дисбаланс в количеството и качеството на работна сила, който сякаш се задълбочава вместо да се подобрява.

КЛЮЧОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Всяка държавна политика е изправена пред предизвикателства, но сякаш тези пред регионалното здравеопазване са особено трудни за преодоляване, тъй като и в контекста на актуалната здравна криза виждаме редица недостатъци и сериозни проблеми в овладяване на заболяемостта и смъртността на пациентите с Ковид-19. Ето кои са ключовите предизвикателства пред регионалната политика на България в здравеопазването, които станаха още по-ясни и сложни за преодоляване в условията на висока заболяемост.

Осигуряване на здравната система с финансови ресурси

Материално остаряло оборудване, недостатъчно медикаменти и технически средства за лечение, ограничени консумативи, липса на техническа база за профилактика и активно лечение, невъзможност да се осигури достатъчно медицински персонал, който да поеме нуждите на пациентите по региони: това са основните проявления на това предизвикателство. Обикновено в най-малките населени места няма медицински пункт за оказване на профилактична или спешна медицинска помощ и населението трябва да пътува до по-голям съседен или по-далечен град, за да получи необходимото здравно обслужване.

Най-сериозно предизвикателство е възникването на спешни случаи, които изискват пристигане на медицински екип до 7-10 минути, за да се гарантира опазване на застрашения човешки живот. В десетки български села и градове, намиращи се в планински райони или слабозаселени райони, такава помощ може да пристигне след по-дълъг период от време, тъй като липсват линейки и оборудване.

Редица медицински състояния, които изискват периодични жизнено необходими медицински услуги (химиотерапия, хемодиализа), се обслужват в големи областни градове, което изисква пациентите да пътуват периодично, което крие риск от влошаване или възникване на придружаващи заболявания.

При разпределението на болнични заведения и работните в тях места, заплати, апаратура, медикаменти, консумативи и пр. материални средства, обикновено се разглеждат нуждите в даден регион, икономическа и политическа целесъобразност, което може да доведе до пренебрегване на едни региони. Влошеното здравеопазване в един регион скоростно оказва влияние върху условията на живот в него, намалява раждаемостта, образованието и трудовата заетост. Инвестициите също намаляват. Трудоспособното население мигрира в региони с по-добри условия на живот, но това води и до системно влошаване и намаляване на условията на живот: повишава се замърсяването на въздуха, липса на жилища, достъп до образование, здравеопазване и пр.

Предизвикателство пред държавната регионална политика е балансираното разпределяне на финансовите средства така че да няма недостиг и да няма население, макар и малцинство, което да страда от достъп до качествено и навременно здравеопазване.

Осигуряване на здравната система с човешки ресурси

Липсите, споменати в предната подточка неимоверно водят до неравномерно разпределение на медицинския персонал по региони. Поради по-добрите условия на труд в столицата и големите областни градове, по-голяма част от медицинските специалисти и работници се насочват именно там, оставяйки малките населени места и общински медицински заведения без персонал. Предизвикателство пред здравеопазването е да се разработят и внедрят програми за развитие, мотивиране и запазване на персонала, със справедливо заплащане и посрещане на техните нужди в кризисни ситуации, като настоящата епидемия, която показва вече красноречиво този дисбаланс в разпределението на медицинския персонал и необходимостта от привличане на доброволци.

Образованието и здравеопазването вървят ръка за ръка и така трябва да се разглеждат при разработването и внедряването на всяка една държавна политика, национална и регионална. Предизвикателство е да се привлекат, развият и мотивират най-способните и успешни възпитаници на висшите медицински университети. За съжаление все още голяма част от младите избират да учат или работят в чужбина, заради по-добрите условия на живот, по-доброто заплащане и условията за развитие в кариерата.

От друга страна България е притегателна сила за обучение на студенти от чужбина, заради качеството на образованието и по-ниските такси за обучение. Предизвикателство е и да запазим и привлечем тези млади специалисти, отново чрез една усъвършенствана система за обучение, развитие, мотивиране и възнаграждение на младите кадри.

Осигуряване на иновации и нови технологии

Здравеопазването е една от сферите, в които новите технологии и иновациите имат изключително съществена роля. По отношение на лечение на някои заболявания ние все още сме на последни места в класациите, пациенти ежедневно търсят медицинска помощ и условия за лечение в чужбина, заради липса на условия на национално или регионално ниво. Отново заради липса на технологии за лечение на някои заболявания, пациенти се насочват към столицата, където се концентрират ресурсите, кадрите и легловата база.

Неудовлетвореност на населението към влошаващите се условия в здравеопазването

Неспособността на държавните и общинските медицински центрове да удовлетворят нуждите на местното население водят до неудовлетвореност и нежелание на част от населението да ползва именно техните услуги. От тук следва и появата на частни медицински заведения и повишаване и запълване на техния капацитет, което е още едно предизвикателство пред държавния орган.

От друга страна тези частни медицински заведения се появяват в градове, които са икономически привлекателни, но тези в отдалечени и по-слабо развити райони остават без никакъв медицински персонал или материална база. Предизвикателство за държавната политика е да създаде привлекателни условия за частните медицински заведения да предоставят своите услуги именно на места, където регионалното държавно здравеопазване не разполага с необходимия капацитет.

Ефективно управление и контрол върху медицинските заведения

В условията на действаща политика с дефекти и недостатъци изникват условия за злоупотреби, некачествен контрол, корупция и нелоялна конкуренция. Самите пациенти често са зле информирани за своите права и свободи, и още по-зле информирани за начина, по който биха могли да ги защитават.

Увеличаване на неблагоприятните фактори на околната среда, криещи риск за здравето

Недостатъчно ефективните мерки за ограничаване замърсяването на въздуха, особено през студените месеци, показва колко голямо и непреодолимо предизвикателство могат да бъдат факторите на околната среда, които произтичат от човешката дейност. Те се натрупват и влошават други негативни фактори, като заболяемостта и влошаване състоянието при пациенти с Ковид-19.

Качеството на водата, храната и стресът са други фактори, които оказват пряко влияние върху здравето на човека, но за съжаление все още има дефекти в контрола по качеството им, а стресът е фактор, който е пряко свързан с условията на живот и нивото на здравеопазването. В настоящата картина на социална изолация, икономически

ограничения, намаляване на правата и свободите, все повече хора страдат от стрес и депресивни състояния.

В малките населени места, където достъпът до образование и информация е ограничен, може да изникнат още по-тежки проблеми, свързани със справянето със стреса и съпътстващите го физически състояния.

Справяне с кризата, породена от Ковид-19

Кризата от началото на настоящата година показва ясно и недвусмислено, че недостатъците в здравеопазването, на национално и регионално ниво, съществуват и са доста по-големи, отколкото сме си представяли. В краткосрочен план здравната система изпитва недостиг на персонал, медикаменти, леглова база и техника за обезпечаване нуждите на болните пациенти. Мерките за ограничаване на заразяването са спорни, неефективни и negliжиращи правата и свободите на населението.

В дългосрочен аспект страхът, ограниченията, влошеният капацитет на здравните заведения ще доведат до вълна от редица други хронични, инфекциозни и психологични заболявания.

Необходимо е да се разгледа нуждата от справяне с психологическия ефект от социалната изолация, страха от заразяване, преминаването през болестта или загубата на близък човек. От съществено значение е и психологическата подкрепа на медицинските работници, пряко или косвено ангажирани с грижата за болните пациенти.

Психологическият аспект върху децата е друго предизвикателство, с което трябва да се справят родителите, учителите и настойниците. Необходимо е да се провеждат чести консултации и срещи със специалисти, които да наблюдават ефекта на ситуацията върху децата. За съжаление именно в малките населени места такива специалисти липсват, а много домове не разполагат с необходимата техника или Интернет, за да може да се провежда онлайн консултация или онлайн обучение.

Възможни решения

Отново повтаряме посоченото в точка номер 1: Най-голямото богатство на една държава е нейното население. От благосъстоянието на населението зависи нейното богатство, следователно инвестирайки в регионалното здравеопазване, инвестираме в регионалното развитие. Основна посока на държавната политика би трябвало да бъде намирането на баланс между регионите, насочването на финансов ресурс в регионите, където той е в най-голям недостиг. В програмата на Правителството на Република България са разработени няколко приоритетни области, като част от националната здравна стратегия:

Приоритетна област 1.

Гарантиране на всеки български гражданин на надеждна система на здравно осигуряване, достъп до качествена медицинска помощ и здравно обслужване

Приоритетна област 2.

Въвеждане на единна интегрирана информационна система чрез развитие на електронното здравеопазване с цел пълна прозрачност и ефективно използване на наличните ресурси

Приоритетна област 3.

Рационализиране на системите за финансово управление и контрол в здравеопазването

Приоритетна област 4.

Укрепване и модернизиране на системата за спешна медицинска помощ

Приоритетна област 5.

Регионална политика със специално внимание върху подкрепата на лечебните заведения в отдалечените и малки региони на страната

Приоритетна област 6.

Ефективно функциониране на майчиното, детското и училищно здравеопазване

Приоритетна област 7.

Устойчиво развитие на човешките ресурси с акцент специализацията на медицинските кадри и продължителното обучение

Приоритетна област 8.

Преориентиране на здравната система към профилактиката и предотвратяването на социално-значимите заболявания.

Както се вижда, съществува приоритетна област, която предвижда подпомагане на лечебните заведения в малки и твърде отдалечени региони в страната, за да даде възможност на всеки един гражданин да получи достъп до качествено и навременно здравеопазване.

Откакто започна здравната реформа в държавата са направени опити за децентрализиране на вземането на решенията и провеждането на политики, свързани със здравето на отделните региони, области и общини, които обаче не доведоха до очаквания резултат. Очевидно е необходим нов подход в тази насока. Здравната политика на общинско ниво е необходим елемент на общонационалната здравна политика и се проявява чрез децентрализация на управлението в здравеопазването и неговата адекватност спрямо здравословните проблеми на населението в отделните региони.

Администрацията на общинско ниво трябва да съчетава изискванията на държавата с интересите и нуждите на гражданите по региони. Така всяка община не само изпълнява общодържавните здравни политики, но има и обективна възможност да въздейства върху държавната здравна политика, за да защитава интересите на местното население. Общинската власт е най-близо до интересите и потребностите на гражданите и има възможност за най-целесъобразно решаване на техните здравословни проблеми. Трябва да се обсъдят и приложат по-добри подходи и инструменти за развитие и управление на здравеопазването, а неговата администрация да бъде насърчавана и подпомагана, особено в общини, където пазарните механизми са довели до срив на общинското здравеопазване и са лишили гражданите в малките населени места от достъп до основни здравни услуги.

Необходимо е изготвянето на ясни, подробни и обективни анализи и оценки на състоянието на всяка една община, нуждите от здравеопазване, прогнози в краткосрочен и дългосрочен аспект, рисковите за здравето фактори на околната среда, анализ на здравната инфраструктура, наличието на медицински работници, условия за инвестиции и привличане на капитали.

Необходимо е да се осъществи ефективно държавно разпределение на високотехнологичните дейности и здравни услуги, да се избегне концентрацията на здравни услуги по региони и така да се осигури равен достъп до медицински услуги и равномерно качество на живот на населението.

Следва да се открият, разработят и утвърдят механизми за подпомагане на лечебните заведения в труднодостъпни и отдалечени райони, да се обезпечат с необходимия медицински персонал и да се разработят адекватни и ефективни схеми и програми за тяхното възнаграждение, мотивиране и развитие.

Да се работи активно върху превенцията на редица инфекциозни и неинфекциозни заболявания, особено в малките населени места, където рискът от възникването на такива е по-голям, а населението има по-малък достъп до информация и качествено образование. Да се изготви и внедри план за превенция и управление на стреса, в резултат на Ковид-19, особено сред децата и уязвимите лица (медицински работници, пациенти преминали през болнично лечение, лица, изгубили близки, лица, чийто бизнес или работа са били повлияни от епидемията и др.).

Да се засилят мерките за контрол върху качеството на храната, водата и въздуха, да се вземат ефективни, навременни и дългосрочни мерки за ограничаване това замърсяване, ефективни глоби и санкции за нарушителите и ограничаване на корупционните схеми и нелоялни практики. Създаване на условия за партньорство между администрацията, организациите и обществеността за решаване на проблемите в здравеопазването. Подобряване на прозрачността и механизмите за участие в обществени поръчки, във вземане на решения с национално и регионално значение за здравеопазването, възможност за обективно обсъждане и гласуване.

Усилия, насочени към студентите и младите специалисти, с цел тяхното задържане в системата на държавното здравеопазване и равномерното им разпределение по региони, където има най-голяма нужда от тях. За целта би следвало да се създаде специална схема за привличане на медицински специалисти в региони, където към момента не съществуват благоприятни условия за живот, бонусни схеми, опции за развитие и обучение.

Провеждане на информационна кампания за повишаване знанието на пациентите за техните права и свободи, за механизмите за тяхната защита и уреждане на конфликти. По правило всеки пациент би трябвало да бъде надлежно информиран за своите права при постъпването си в болнично заведение или при провеждане на медицинска манипулация.

Привличане на инвеститори, международни специалисти и технологии, провеждане на обучения с цел подобряване качеството на здравеопазването в най-слабо развитите региони, за да се обезпечи равният достъп до навременно здравеопазване на всеки гражданин.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Национална здравна стратегия 2020, Министерство на здравеопазването.
2. Проект на бюджет за 2021 г. и актуализирана бюджетна прогноза за 2022 и 2023 г. в програмен формат, Министерство на здравеопазването.
3. Конституция на Република България.
4. <https://www.mh.government.bg/bg/>

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

CHARACTERISTICS OF THE REGIONAL POLICY OF AUSTRIA

Velichka Popova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents the regional policy of Austria.

Keywords: regions, policy, Austria.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА АВСТРИЯ

Величка Попова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

УВОД

Австрия е малка държава, която има стратегическо геополитическо значение. Централно равположена в Европа тя заема основно място относно движение на хора и стоки. Освен това тя притежава много отдалечени, трудно достъпни, предимно планински и много селски региони. Развитието на регионите в страната е в съответствие директивите и инструментите на Европейския съюз, като се отчитат специфичните особености за постигането на цели, разпределението на компетенциите и нивата на планиране. Австрия е член на Съвета на Европа от 1956, на на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (1973) и на Европейския съюз от 01 януари 1995 г., от 01.01.1997 г. е член на Шенгенското пространство, като от 01.01.1999 г. приема еврото. През 1987г. Австрия ратифицира Европейската харта за местно самоуправление през и по този начин се обвързва с нейните разпоредби. Хартата изисква спазване на минимален брой права, които формират

европейската основа на местното самоуправление. Конгресът на местните и регионалните власти гарантира спазването на тези принципи. Насочената и последователна регионална политика на Австрия през последните 25 години с отварянето на Европейските пазари я прави процъфтяваща държава с високи стандарт и брутен вътрешен продукт. Заради географските си особености и големия процент планински региони, при което една трета от населението живее в регионите със структурни проблеми – това са областите: Каринтия, Долна Австрия, Горна Австрия, Залцбург, Щирия, Тирол, Форарлберг, останалите живеят в така наречените преходни зони и високо развитите градове като Виена и др

ИСТОРИЧЕСКИ ДАННИ

Развитието на общинското самоуправление в Австрия датира от гражданската революция през 1848 г., довела до така наречената „Октомврийска конституция“ от 4 март 1849 г.

На 17 март 1849 г. е издаден Временният общински закон, в който сферата на дейност на общностните дела е разделена на естествена и делегирана зона. Естествената сфера на дейност обхваща всичко, което е свързано с интереса на общността и е осъществимо в нейните граници. Октомврийската конституция и впоследствие общинският закон от 1849 г. са обявени за неефективни през 1862 г. а общинското самоуправление, въведено от 5 март 1862 г. е в основата, която е била в сила до изменението на конституцията на общините от 1962 г. - преди 100 години - и на която по принцип се основава изменението на конституцията на общините от 1962 г. Подобно на наредбите от преди, районът на дейност на общината отново е разделен на две, а именно на така наречената независима и публична област на дейност. Общината може да организира и да разполага със собствена автономия в рамките на съществуващите закони за Райха и държавните закони. Независимата сфера обхваща онези области от живота, които първоначално са свързани с интереса на общността и биха могли да бъдат осигурени и осъществени в рамките на техните собствени ресурси. В публичната сфера общините са били задължени да участват в публичната администрация в съответствие с разпоредбите на законите. Енорияшите са имали право периодично да назначават свои представителни органи, т. нар. Енорийски комитет и енорийски съвет на директорите. Освен това този закон съдържа упълномощаването на енориите, разходите, които не се покриват от приходите от енорийското имущество, на данъци или данъци върху потреблението, както и чрез събиране на други допълнителни такси и мита. Регламентирано е, че някои важни градове и курорти могат да прилагат свои собствени закони.

През 1915 г. се създава Австрийската асоциация на градовете, представлявана от 255 члена от всички градове с над 10000 жители.

През 1918 г. се дава началото на нова правна система след създаването на Република Германия-Австрия, обосновано на общинското право от 1862г. в новата правна система. Във Федералния конституционен закон, основните характеристики на положението на общините влизат в сила след приемането на федералния конституционен закон за организацията на общата държавна администрация в провинциите.

През 1920 г. е приета Федералната конституция, която регламентира общинския закон за местните общности и този за регионалните общности - и по този начин в крайна сметка проблемът с демократизацията на областните административни власти. Била е регламентирана и правната структура на общинския закон на местните общности като самоуправление, които са напълно отделно от създаването на областните административни власти. Тогава е налице комбинация от местни общности, включени в регионални общности, чието създаване се основава на модела на самоуправление а установяването на допълнителни принципи за организацията на общата държавна администрация във федералните провинции, което е въпрос на федералното конституционно право.

След като Федералната конституционна поправка от 1925 г. не е била състояние да постигне политическо споразумение в тази област на закона, се приема Конституционен преходен закон от 1920 г. с приети разпоредби от федералните провинции до конституционната уредба на организацията на общата държавна администрация във федералните провинции и не маже да се прави промяна.

Модификация след 1934 г. в хода на въвеждането на корпоративната държава през 1934 г. и включването на Австрия в Германския райх и свързаното с това въвеждане на германския общински кодекс. През 1945 г. се създава Временния общински закон от 1945 г., в който бившият общински закон със статут преди 1 октомври 1938 г., отново е въведен, с изключение на онези законови разпоредби, които са приети за адаптиране към конституцията от май 1934 г. Това означава, че са включени само разпоредбите от стария общински закон, които не противоречат на разпоредбите на Федералната конституция в поправката от 1929 г. Този вид прием води до фрагментация и объркване на общинското законодателство, което накрая подтиква общинските групи по интереси да се стремят към стандартизация на общинското право.

СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩИНСКО КОНСТИТУЦИОННО ИЗМЕНЕНИЕ 1962 Г.

На 10-та Австрийска асоциация на градовете през декември 1954 г. е приета резолюция, в която се посочва, че действащите понастоящем разпоредби на федералния конституционен закон за общините не отговарят на идеята за местно самоуправление, но че отдавна закъснялата нова конституционна регулация, основана на конституционното право е все още далеч и е необходима съществена конституционна реформа. Поради тази голяма фрагментация на общинското право е създадена проучвателно комисия, която изработва образец на устав за градовете със собствен статут, а също и образец на общински кодекс за останалите общини в Австрия, за да премахне голямата фрагментация на общинското законодателство. Тя създава три работни комитета (комитет за автономия, комитет по компетентност, финансов и икономически комитет). Тяхната работа довежда до създаването на проект и контропроект за общинското самоуправление през 1960 г., които са дадени на обсъждане и в крайна сметка от двата проекта се създава кимпромисен вариант от двата проекта през 1961 г. Така на 31 януари 1962 г. проектът е одобрен по принцип. Специален акцент е поставен върху укрепването на икономическата свобода на общините, оформянето на собствената ѝ сфера на дейност и ограничаването на закона за държавния надзор. Подобни разпоредби включват: независимото право на общините да издават наредби, правни механизми за преразглеждане на индивидуални административни решения от общините, правото да се предоставят градски права за общини с поне 20 000 жители. След последвалите дебати и обсъждане на 20 юли 1962 г. е обявено 49-то изменение на общинската конституция, с което се цели постигане на стандартизация на общинското законодателство, както и да се запълнят съществуващите пропуски и да се замени тогавашната временна регулация с постоянни норми. Основни елементи на общинското изменение на конституцията са следните: собствена и делегирана сфера на дейност на общините, структуриране на надзорното право и на правото да се предоставят градски права. Дава права на общинското самоуправление да работи самостоятелно, при което общината е независим икономически орган и има право да притежава, придобива и разпорежда с икономически активи в границите на „общите“ федерални и държавни закони, да управляват предприятия, да управляват самостоятелно в рамките на финансовата конституция и да рекламират данъци. Въвежда се частния сектор на самоуправлението на общината. Степента, до която на общините е разрешено да работят частно, но до известно ограничение на дейността на частния сектор. Съгласно това държавният законодател има право да обвърже индивидуалните мерки, които общината трябва да предприеме в

собствената си сфера на дейност, чрез които се засягат особено местните интереси, особено тези с особено финансово значение, с изискване за регулаторно одобрение.

Суверенна администрация- това представлява втората част на общинското самоуправление, което се състои от задължение на общините да си сътрудничат в изпълнението на федералните и щатските закони.

1964 г. веднага след приемането на изменението на общинската конституция през 1962 г. отново е била създадена комисия, която изготвя образци на общински кодекс и на устав, които са завършени през 1964 г. след 10 годишна работа.

Република Австрия е 15-та държава-членка на Съвета на Европа. На 16 април 1956 г. Австрия подписва Хартата за местно самоуправление на 15 октомври 1985 г. и я ратифицира на 23 септември 1987 г., докато влизането ѝ в сила е било планирано за 1 септември 1988 г. Австрия също така подписва и ратифицира следните документи, имащи отношение към областта на местната и регионалната демокрация:

1. Европейска конвенция за трансгранично сътрудничество между териториални общности или власти (ратификация на 18 октомври 1982 г.);

2. Допълнителен протокол към Европейската конвенция за трансгранично сътрудничество между териториални общности или власти (ратификация на 17 март 2004 г.);

3. Протокол № 2 към Европейската конвенция за трансгранично сътрудничество между териториални общности или власти (ратификация на 22 септември 2006 г.)

4. Австрия обаче не е подписала, нито е ратифицирала следните документи, имащи отношение към областта на местната и регионалната демокрация:

- Конвенция за участието на чужденци в обществения живот на местно ниво;

- Протокол към Европейската конвенция за трансгранично сътрудничество между териториални общности или власти относно национални групи за сътрудничество

- Допълнителен протокол към Европейската харта за местно самоуправление относно правото на участие в делата на местната власт.

5. Организирано е първото наблюдение след австрийската ратификация на Хартата през 2010 г. Докладът „Местна и регионална демокрация в Австрия“ изразява задоволство от състоянието на местната демокрация, което следва Хартата като цяло и препоръчва на австрийското правителство да въведе цялостна институционална реформа на федералната система, изясняване на компетенциите и укрепване на местното управление финансово. Това насърчава усилията за по-добро представителство на жените на местно и регионално ниво и препоръчва на австрийските власти да подпишат и ратифицират. Допълнителният протокол към Европейската харта за местно самоуправление относно правото да участват в делата на местната власт.

СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНИЕТО

Исторически провинциите играят важна роля в развитие на Австрия, след разпадането на Австро-Унгарската монархия, през 1918 г. Седем от деветте днешни провинции, участвали в изготвянето на федералната конституция, заедно с централното правителство във Виена се съгласяват новата република да бъде федерация. По-късно, след Втората световна война, през 1945 г., докато във „временната конституция“ се говори за австрийска унитарна държава, провинциите отново се присъединяват към федерация. Днес Австрия е добър пример за демократичен консенсус: широка коалиция, управляваща федералната територия, като пропорционалността е основният стандарт на политическото представителство, назначаване на държавна служба и разпределение на публичните средства, а жизненоважни малцинствени интереси са защитени от малцинственото вето. Различните нива на правителството споделят правомощия и взаимодействат с множество участници и интереси, за да консолидират доброто управление. В Австрия се представя интересен централизиран модел на федерализъм, като Федерация (Бунд) играе доминираща

роля, а Ланданд общинските правителства са по-периферни. С различни хоризонтални и вертикални инструменти за сътрудничество (напр. Конференция на управителите на земи – Landeshauptleutekonferenz; Австрийска конференция по устройство на територията - Österreichische Raumordnungskonferenz), Австрия, функционира като федерален режим. Законодателната власт на Федерацията се упражнява от Националния съвет, съвместно с Федералния съвет. Националният съвет се избира в съответствие с принципите на пропорционално представителство въз основа на равно, пряко, лично, свободно и тайно изборно право от мъже и жени, навършили шестнадесет години в деня на избора. Законодателният период на Националния съвет продължава пет години, считано от деня на първото му заседание, но във всеки случай до деня, в който се събира новият Национален съвет. Австрийското конституционно право има един основен документ, Федералният конституционен закон от 1920 г. (Bundes-Verfassungsgesetz), както и различни други актове, като например: „обикновени“ конституционни актове, международни договори (от конституционен ранг) и „конституционни разпоредби“, включени в обикновени закони (които имат конституционен ранг и се гласуват с конституционен кворум. Конституционните закони или конституционните разпоредби, могат да се приемат от Националния съвет (Nationalrat) само в присъствието на поне половината от членовете и с мнозинство от две трети от гласовете.

Федерални задачи: Федералното правителство е единствено отговорно в следните области: политическо и икономическо представителство в чужбина, федерални финанси, митници, военни въпроси или въпроси за държавната служба. Тук федералното правителство приема законите и се грижи за администрацията. Федералните власти изпълняват федерални задачи. Федералното правителство има свои държавни институции (= власти) за тази цел. Такива федерални власти са например: данъчните служби и австрийските посолства в чужбина. На върха на всички федерални власти са федералният канцлер и федералните министри. Федералното правителство не изпълнява самостоятелно друга част от задачите си, а делегира тези задачи на федералните провинции. Тогава държавните власти са - под ръководството на губернатора на щата - обвързани със заповедите на федералното правителство. Федералните щати сами регулират всички свои задачи. Тук държавите приемат закони и гарантират, че те се изпълняват. Федералните щати са единствено отговорни, например, за детските градини, защитата на младежта и опазването на природата. Федералните щати също определят къде и какво може да бъде построено (закон за регионалното планиране и строителство). В допълнение към държавните задачи, държавните власти изпълняват и много федерални задачи. Държавната администрация изпълнява задачите на федералните провинции. Висшият орган на всяка федерална държава е държавното правителство. Начело са губернаторът и провинциалните съветници. Във Виена кметът и градските съветници оглавяват града и неговата администрация. Администрацията на областите (областни власти и магистрати) също е част от държавната администрация. Кметът е глава на общността. Начело на всяка община има кмет и администрация. Типични примери са: местно строителство, местно здравеопазване и местно пространствено планиране. Общините не получават директни заповеди от федералното правителство или федералните провинции. Но всяка федерална държава трябва да гарантира, че общините изпълняват задачите си.

От стартирането на членството на Австрия в Европейския съюз от 1995 г. има и области, за които федералното правителство или федералните провинции не носят основна отговорност. Това включва всичко, което се решава и прилага на европейско ниво Австрия е федерална държава и тя гарантира, че съответните условия на живот на гражданите могат да бъдат най-добре изпълнени.

Политическата власт е разделена между федералното правителство, федералните щати и общините. Решенията не се вземат само на федерално ниво. Решенията се вземат и

на ниво федерални провинции и общини. Това означава, че политическите решения също са по-близо до гражданите. Тъй като държавната власт е разпределена на няколко нива, има и различни избори, на които австрийските граждани могат да гласуват във федералните провинции напр. регионалните парламенти, в общините общински съвет. В резултат на това хората често имат възможност да използват своето демократично право на участие. На общински избори гражданите на ЕС също имат право да гласуват при определени условия. Активното политическо участие като кандидат също е по-лесно за гражданите в една държава.

В Австрия често има широка коалиция, управляваща федералната територия, като пропорционалността е основният стандарт на политическото представителство, назначаване на държавна служба и разпределение на публичните средства, а жизненоважни малцинствени интереси са защитени от малцинственото вето.

Днес Австрия като демократична република и федерална провинция, образувана от девет автономни провинции: Бургенланд, Каринтия, Долна Австрия, Горна Австрия, Залцбург, Щирия, Тирол, Форарлберг и Виена. Най-висшите изпълнителни органи в Австрия са федералният президент, федералните министри и държавните секретари и членовете на правителствата на провинциите. Република Австрия е федерална държава, административно разделена на 8 провинции със столица Виена. Провинциите се състоят от 84 окръга, които от своя страна се делят на общини. Освен това Австрия има 15 самостоятелни града със самостоятелно общинско законодателство. Постоянната и целенасочено провеждана регионалната политика е в основата на икономическия растеж на страната и заемането на едно от първите 15 места в света.

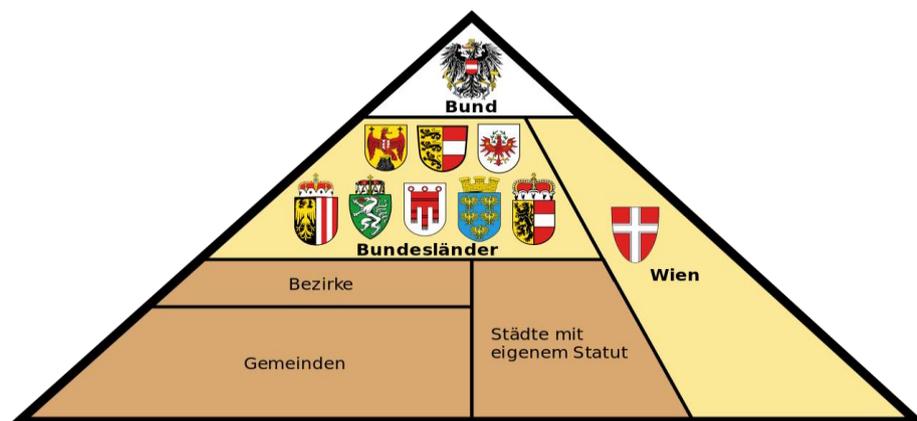

Фиг. 1. Провинции на Австрия

УСТРОЙСТВО НА РЕГИОНИТЕ В АВСТРИЯ

Регионалното разпределение във Федерацията на Австрия е разпределено по следния начин:

1. Федерални щати
2. Области
3. Общини
4. Градове със самостоятелен статус
5. Виена

Фиг. 2. Регионално разпределение в Австрия

1. **Федерални щати** - Пет от деветте австрийски федерални провинции: Долна Австрия, Каринтия, Щирия, Тирол, Залцбург (като архиепископия), са създадени през Средновековието, Горна Австрия става независима при Йосиф II., Форарлберг е част от Тирол за дълго време и става независим през 1861 г. През 1921 г. е добавен Бургенланд, който дотогава е бил част от Унгария. През 1922 г. Виена окончателно е отделена от Долна Австрия и е издигната до статут на отделна федерална държава.

2. **Области**- 94 австрийски области, представени на фиг.3 с регистрационни номера в червено са дадени 9- те столици.

Фиг. 3. Области в Австрия

3. **Общини** – В Австрия има 2095 общини (към 1 януари 2020 г.), които са на най-ниското ниво на административната структура и са подчинени на федералната конституция. По принцип, съгласно Федералния конституционен закон в Австрия, всяка област на националната територия принадлежи на община. Федералната столица Виена и останалите

градове със закон също са общини, но техните организационни структури и задачи се различават значително от „нормалните“ общини.

4. Градовете със собствен статут

Австрийската асоциация на градовете су представлява 255 члена, включително всички градове с повече от 10000 жители. Неговата основна задача е да представлява интереса на местната власт в преговорите за споделяне на бюджетни средства и данъчни права между федерацията, местните власти на Landand. Списъкът съдържа всички политически окръзи и законни градове на Австрия с подробности за съответната федерална провинция Австрия. Във Форарлберг и Долна Австрия политическите области се наричат административни области. Няма предвидени в закона „областни столици“, а само места, където се намира седалището на областната администрация. В Бургенланд те се наричат „областни предградия“. Общата държавна администрация в политическите области (административни области) е отговорност на областните власти. Начело не стои избран орган, а професионално назначен.

Всичките 15 законни градове в Австрия, всички общини са основно организирани по един и същи начин поради федералната конституция, независимо дали общината е индустриален град или малка земеделска община. Тази функция на обединената общност не може да бъде потвърдена за градовете със собствен статут, някои от които вече са имали специални права по време на монархията. С разпоредба, въведена с изменението на общинската конституция през 1962 г., и впоследствие обновената правна резолюция до 31 януари 2019 г. община с над 20 000 жители население трябва да получи свой статут от провинциалния закон по нейно искане, ако това не застрашава интересите на държавата. Преди въвеждането на изменението съществували законоустановени градове, особено тези с по-малко от 20 000 жители, а именно Айзенщат, Вайдхофен ан дер Ибс и Руст. Така всички предишни съществуващи градове били прехвърлени, единственото предоставяне на нов устав се състоя преди влизането в сила на член: на 1 януари 1964 г. за Уелс. Градовете по закон обикновено са населени градове с надрегионално значение. Всички регионални столици с изключение на Брегенц са градове със собствен устав. Форарлберг е единствената федерална провинция без градски закон. Законоустановените градове трябва да бъдат разграничени от общините, които нямат специален правен статут имат правни особености в сравнение с унитарните общини. Това е преди всичко собствен градски закон (статут), уреден със специален закон, в който законодателният орган на щата може да даде на града конституция, създадена по поръчка. В градовете със собствен устав магистратът е създаден като помощен орган с ръководител на магистрата. Той отговаря по конституция за вътрешното министерство и отговаря за въпроси, свързани с организацията на човешките и материални ресурси и разпоредби за бизнеса. Той има правомощия да ръководи и издава инструкции, без да се налага да действа директно с кмета. При упражняването на тази управленска функция обаче не могат да се установяват или променят права или задължения. Друга разлика е, че по силата на конституцията никоя областна власт не отговаря за градовете със собствен устав, но на кмета се възлага изпълнението на определени областни административни задачи в определената зона на отговорност. Следователно той - подобно на областния управител на унитарните общини - отговаря за одобряването на експлоатационните съоръжения и провеждането на някои административни наказателни производства. С изключение на законоустановените градове Руст, Вайтхофен, Юбс и Виена, всички други градове са седалище на поне една областна администрация на съседен окръг, в Линц има две областни администрации.

Австрийската асоциация на градовете, действа като представителство на интересите на градовете и по-големите общини - включително градовете по закон. Най-старите законоустановени градове са: Грац (столица на Щирия), Клагенфурт (столица на Каринтия), Инсбрук (столица на Тирол) и до 1919 г. също: Болцано, Тренто и Роверето, Линц (държавна столица на Горна Австрия), Залцбург също Виена (федерална столица на Австрия), всички

те получиха свой статут още през 1850 г.. Градовете на Бургенланд Айзенщат и Руст бяха определени като свободни унгарски градове от 17-ти век. Най-младият град по закон е Уелс в Горна Австрия (от 1 януари 1964 г.): Градът получи свой статут във връзка с изменението на общинската конституция през 1962 г., но преди да влезе в сила. Много общини, които не са законни градове, сега имат повече от 20 000 жители. В миналото това със сигурност е било причина за предоставянето на областните административни задачи в системата за финансово изравняване и е било недостатъчно компенсирани. През 2014 г. безпартийната гражданска платформа „Kernraumfusion“ се опита да постигне създаването на нов град чрез сливането на девет щайерски общности в квартал Войтсберг, които също трябва да придобият статут на статутен град. В хода на разпускането на окръг Виена-Умгебунг в края на 2016 г. беше обсъдено превръщането на град Клостернойбург в законен град, наред с други варианти, но не беше приложено. Австрийската асоциация на градовете, която те финансират, действа като представителство на

Общини - Федералната конституция се отнася до „общини“ (Gemeinden) като „местни общности“ (Ortsgemeinden). Общините са като юридическо лице, което се ползва от самоуправляваща се власт. Признава се икономическата независимост на общините, тъй като заявяват, че общините имат право в границите на федералните и Landlaws, да притежават активи от всякакъв вид, да придобиват и да се разпореждат с тях по желание, да управляват икономически предприятия, както и да управляват своите бюджети самостоятелно в рамките на финансовата конституция и събират данъци. Освен това се дава право на общините с най-малко 20 000 жители да се ползват от своя харта (Statut). Ако интересите на страната не бъдат застрашени от подобни искания и федералното правителство даде съгласието си с тях, тогава такива общини стават градове със статут (Stadtrecht). В това си качество те ще изпълняват както общински административни задължения, така и тези, свързани с областната администрация. Понастоящем в Австрия има 15 самостоятелни града: Айзенщат, Грац, Инсбрук, Клагенфурт, Кремс на Донау, Линц, Ръжда, Залцбург, Санкт Пьолтен, Щайр, Филах, Вайдхофен на Ибс, Велс, Виена, Винер Нойштадт. Австрийската асоциация на градовете (Der Österreichische Städtebund) и Австрийската асоциация на общините (Österreichischer Gemeindebund) компетентно представляват интересите на общините в Австрия. Федерацията трябва незабавно да информира общините за всички проекти в рамките на Европейския съюз, които засягат собствената им сфера на компетентност или други важни интереси.

5. Виена - Федералната столица Виена е едновременно федерална провинция и политически окръг под формата на град със статут и следователно също община. В продължение на десетилетия след 1918 г. Виена се нарича община Виена. Виена е разделена на 23 общински области. По своя дизайн обаче те не могат да се сравняват с политическите квартали. Те се ръководят от избрани областни управители.

Финансова политика на Австрия в условията на европейските програми:

В исторически аспект в първия програмен период 1995-1999 г.- две трети от средствата се разпределят основно за отдалечените неблагоприятни райони. В последващия програмен период 2000-2006г. се финансират програми в 4 инициативи:

Interreg III: подкрепя трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество,

URBAN II: подкрепя иновативни стратегии за съживяване на градовете и градските квартали, засегнати от кризата

Leader +: обединява участниците в селските райони, за да разработят местни стратегии за устойчиво развитие

EQUAL: има за цел да премахне причините за неравенството и дискриминацията на пазара на труда - стимулира иновативни стратегии за съживяване на градовете и градските квартали, засегнати от кризата

Следващият програмен период на финансиране 2007-2013 г. в Австрия са били на разположение общо около 680 милиона евро, осигурени от:

-- **Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)**, финансиращ програми за инфраструктурни проекти, научни изследвания и иновации, телекомуникации, околна среда, енергия и транспорт; също така и финансови инструменти (инвестиции с рисков капитал, фондове за регионално развитие и др.) За подпомагане на регионалното и местно развитие и за насърчаване на сътрудничеството между градовете и регионите;

- **Европейски социален фонд (ЕСФ)**, отговарящ за насърчаване на заетостта, чрез различни програми, насочени към обучение и професионална квалификация с цел увеличаване на шансовете на пазара на труда и намаляване на неблагоприятните условия; Проекти и инициативи за демографски промени на пазара на труда; усилия за социално включване, борба с дискриминацията и улесняване на достъпа до пазара на труда за хората в неравностойно положение; насърчаване на партньорства за реформи в областта на заетостта и приобщаването; мерки за насърчаване на инвестициите в човешки капитал, по-специално чрез подобряване на образованието и обучението.

- **ELER** – финансиране на селските райони, с което се цели да се подобри конкурентоспособността на селското и горското стопанство, да се защити околната среда и селските райони, да подобри качеството на живот и да разнообрази селската икономика и да подкрепи подходите за местно развитие на селските райони. Чрез програмата Leade, която насърчава инициативи на местни групи, чрез партньорства между местни, икономически и социално ангажирани участници в региона. От 2007-2013 г. Австрия има 86 региони по тази програма, чрез които са усвоени около 4 млрд. евро.

2014-2020 г. – програмен период - за целия ЕС са дадени до 469 милиарда евро, като в Австрия сумата е около 5,18 милиарда евро, като през този програмен период се удължават поетите инициативи през предходния период и акцента пада върху неблагоприятните региони.

Европейски структурен и инвестиционен фонд "ESI Fund", средствата от ELER (Развитие на селските райони), EFRE (Регионален фонд), ЕСФ (Социален фонд), EMFF (Фонд за рибарство), UF / Кохезионен фонд) - са координирани със стратегията за растеж „Европа 2020“ и нейните основни цели и по този начин подпомагат изпълнението на стратегията в държавите-членки. В Австрия използването и взаимодействието на четирите Европейски фонда се координират в рамките на споразумението за партньорство „STRAT.AT 2020“, сключено с Европейската комисия.

Програми, които са специфични за Австрия за периода 2014-2020 г.:

- **Alpine space 2014-2020**- е европейска програма за транснационално сътрудничество за алпийския регион, като улеснява сътрудничеството между икономически, социални и екологични зони в седем алпийски страни, както и между различни институционални нива като: академични среди, администрация, бизнес и иновации, и разработване на политики.

- **Central Europe 2014-2020** - подобрява капацитета за регионално развитие в областта на иновациите, намаляването на въглеродния диоксид, защитата на природните и културните ресурси, както и транспорта и мобилността в страните от централна Европа,

- **Danube transnational 2014-2020** – цели подобряване на институционалните и инфраструктурни рамкови условия и политически инструменти за научни изследвания и иновации в страните от дунавския регион

- **INTERREG Europe 2014-2020** - помага на регионалните и местните правителства в цяла Европа да разработят и предоставят по-добра политика

- **URBACT 2014-2020**-програма за европейско териториално сътрудничество (2014-2020 г.), финансирана чрез Европейския фонд за регионално развитие (75 млн. евро), действа като европейска програма за обмен и обучение, насърчаваща устойчивото градско развитие

- **ESPON 2014-2020**- подпомага ефективността на политиката на сближаване на ЕС и на другите секторни политики и програми, финансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, националните и регионални политики за развитие

- **INTERACT 2014-2020**- програма за междурегионално сътрудничество, чиито действия са насочени към подпомагане на доброто управление и изпълнението на всички програми за териториално сътрудничество. Основната цел на програмата е да насърчава обмена на опит и разпространението на добри практики и иновативни подходи за управление и изпълнение на програмите за териториално сътрудничество.

- **HORISONT 2020**- най-голямата европейска програма за финансиране на научноизследователска и развойна дейност

Бъдещи програми: През програмия период до 2027 г. се въвеждат няколко приоритета, а именно: проучване на реформа на местните данъци по отношение на структурите, основи за ефективност и оценка; укрепването на данъчната автономия за общините от Länderand е в процес на анализ; засилване на финансирането на общините; оценка на конституционната власт на градовете, общините и общинските сдружения за сключване на споразумения, повишаване на ефективността и прозрачността на споразуменията, между федерацията, общините на Länderand; увеличаване на ефективността и качествените ползи от сътрудничеството между общините (премахване на ДДС); опростяване и насърчаване на общинското сътрудничество; укрепване на собствения принос на финансирането на общините; приспособяване на наказателното право към настоящите предизвикателства

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Австрия е пример за постигнат консенсус между специфични особености на местната власт и управление, променени и съчетани с Европейското законодателство и успешна регионална политика с усвоени голям размер европейски средства, които водят в крайна сметка да повишаване на стандарта на живот, висок брутен вътрешен продукт и продължават нейното успешно развитие. Европейските фондове през 2021-2027 имат за основна цел модернизиране на политиката на сближаване. Политиката на сближаване е най-важната инвестиционна политика на ЕС и съвсем конкретен израз на неговата солидарност, тъй като подпомага Европейската общност за преодоляване на структурни и социални различия между държавите-членки, но също така и в отделните държави. Тези структурни фондове включват също програмите на ЕСФ, ЕФРР и Interreg Италия-Австрия, управлявани от Европейската комисия.

Мнение на автора: Лично за мен това е една от европейските държави, която е пример за успешно развитие, за последователност в политиката си и напредъка. Основен това тя не е само притегателен туристически, културен и образователен център, но притежава и развита индустрия като всичко това е съчетано със запазването на природните й ресурси и красотата.

References:

1. Spezifisches Erkenntnisinteresse: Zuordnung: Regionale und nationale Wettbewerbsfähigkeit Themen: Wirtschaft - Niveau, Struktur, Verflechtung Verwandte Indikatoren
2. The congress of local and regional authorities Recommendation 302 (2011)1 Local and regional democracy in Austria
3. The 2017 Austrian snap election: a shift rightward Anita Bodlos & Carolina Plešcia Pages 1354-1363 | Published online: 07 Feb 2018

4. Austria: Regional Elections in the Shadow of National Politics - Marcelo Jennyn book: Regional and National Elections in Western Europe: Territoriality of the Vote in Thirteen Countries January 2013 DOI: 10.1057/9781137025449_2

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

CHARACTERISTICS OF THE REGIONAL POLICY OF SPAIN

Anastasia Ostudina

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents the regional policy of Spain.

Keywords: regions, policy, Spain.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА НА ИСПАНИЯ

Анастасия Остудина

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

УВОД

Кралство Испания - страната, анализирана в тази работа - е унитарна, съгласно конституцията, но всъщност децентрализирана държава, характеризираща се с множество черти, присъщи на федералните формации.

Административно Испания е разделена на 17 автономни общности, включително два автономни града (Сеута и Мелила), разположени на северното крайбрежие на Африка. „Държавата на автономните“ е многонационална и разнородна в своето икономическо развитие, има и проблема Север-Юг, който е добре известен на много европейски държави, където по-развити регионите на север (Каталуния, Страната на баските) често не желаят да осигурят изоставащите южни региони (Естремадура, Мурсия).

Регионалната политика на самото испанско правителство и на Европейския съюз е насочена към изравняване на регионалното развитие и изглаждане на регионалните дисбаланси.

Държавното регулиране на икономическото и териториалното развитие е жизненоважен системен проблем за Испания. В страна, в която значението на териториално-пространствената идентичност е исторически голямо, центробежните тенденции са силни, към 60-те години на XX век. имаше разбиране за необходимостта от такова регулиране за балансирано развитие на цялата национална територия. През следващия период особеностите на държавно-териториалната структура на Испания предопределиха голяма политизация на регулирането на регионалното развитие и повлияха на избора на обекти, механизми и инструменти на регионалната икономическа политика на държавата.

В тази работа ще разгледаме политиката на регионално развитие (регионална политика) на Испания. Ще оценим мащаба на регионалните различия в нивата на икономическо развитие, ще разгледаме спецификите на отношенията между центъра и регионите, инструменти на регионалната политика на Испания и политика на сближаване «Европа 2020».

ПРОБЛЕМЪТ НА ИКОНОМИЧЕСКО НЕРАВЕНСТВО НА РЕГИОНИТЕ

Териториалното разнообразие не е изключителна черта на Испания; тази особеност е характерна за почти всички европейски държави. Размерът на Испания, четвъртата по площ държава на европейския континент, също носи значение. Именно по исторически причини обаче регионалните различия, първоначално обусловени от природни и географски особености, придобиха политически и по-късно структурен характер [1]. През Средновековието тези различия се засилват, първо с формирането на феодални отношения, след това по време на Реконкиста - вековният (VIII-XV век) процес на завземане на земи на полуострова от арабите. Испанските Хабсбурги осъществиха политическото обединение на Испания и започнаха колонизацията на Новия свят, но не успяха да проведат ефективна политика на управление на държавата, което доведе до икономическия упадък на страната в края на 16 - 17 век. В допълнение, един от найважните компоненти на испанската история е продължаващата борба между центробежни и центростремителни тенденции и до днес.

През XVIII-XIX век. реформите на новата династия на Бурбони за централизиране на държавата допринесоха за унифицирането на системата за управление и формирането на националния пазар. Политическото и икономическо развитие обаче се влоши от структурните различия между Страната на баските и Каталуния, които преминавали през индустриализация, и останалата част от Испания, главно селскостопанска.

В резултат на това икономическата диференциация не намалява, а продължава да се увеличава. През 60-те години на XX век. през периода на ускорена индустриализация икономистите обособяват в Испания осем [2], а през втората половина на 70-те години шест региона на развитие се различават един от друг по своите структурни характеристики [3]. На единия полюс е била аграрната Испания на центъра и югоизтока, запазваща нейните феодални черти, а на другия - напредналата, капиталистическа Испания на останалите територии. По това време социално-икономическата пропаст между големите и малките градове (последните, с население до 5 хиляди, по-голямата част в страната), както и между градовете и селските райони, става по-забележима.

През 80-те години обаче се случват събития, благодарение на които ефективността на регионалната политика в страната нараства значително и след което националната регионална политика и нейните механизми са окончателно оформени и приблизително в този вид съществуват и до днес. Тези повратни моменти бяха създаването на така наречената „държава на автономииите“, която беше официално залегнала в испанската конституция от 1978 г., както и влизането на Испания в ЕС. Според Конституцията от 1978 г. съвременна Испания е парламентарна монархия, представителна демокрация,

легална социалдемократична държава, която провъзгласява свободата, справедливостта, равенството и политическия плурализъм като най-висшите ценности на върховенството на закона [4]. Основният закон дава на провинциите с териториална, историческа, културна и икономическа цялост право на самоуправление. Общо 17 автономни области са формирани в съответствие с разделението на страната на провинции и исторически региони [5].

По същото време системата на местно управление и самоуправление беше реформирана: стратегическите, най-важните политически и нормотворчески функции на местните власти, от една страна, и изпълнителните административни функции, от друга, бяха разделени; започна постепенната децентрализация на местната власт и разширяването на гражданското участие в нея.

Междурегионалното икономическо неравенство е един от най-острите и болезнени проблеми в съвременна Испания. Автономните общности се различават помежду си не само по площ и население, темпове на растеж и регионален брутен продукт на душа на населението (РБП). Оценките на мащаба на разликите в нивата на икономическо развитие също вземат предвид такива показатели като възрастовата структура и плътност на населението, продължителността на живота, размера, структурата и посоките на вътрешните и външните миграционни потоци, структурата и нивото на заетост и безработица, разходите за труд, заплатите и нейните компоненти, образователно ниво, доход на домакинството, ниво и качество на живот [6].

Според съотношението на РБП на душа на населението към БВП на душа на населението регионите на Испания могат да бъдат разделени на:

- развити (РБП на душа на населението е повече от БВП на душа на населението);
- умерено развити (РБП на душа на населението е равен на 100–90% от БВП на душа на населението);
- по-слабо развити (РБП на душа на населението по-малко от 90% от БВП на душа на населението)

Анализ на регионалните дисбаланси в Испания през последните две десетилетия показва, че напредъкът на развитите региони се е ускорил още повече, с изключение на Балеарските острови, чийто потенциал за развитие (като средно развитите Канарски острови), фокусиран главно върху туристическата индустрия - сферата на средното технологично ниво, постепенно намалява.

От една страна, перспективите за растеж на столичния Мадрид, Ла Риоха и Кантабрия се разшириха до голяма степен благодарение на факта, че те са постигнали статута на автономни области. От друга страна, тези промени в административните граници допринесоха за още по-голяма диференциация на регионите.

Статистическите данни потвърждават, че по-слабо развитите региони на Испания с ниски доходи не са успели да запълнят разликата. Пространствената поляризация не само на икономическото развитие, но и на човешкия капитал и качеството на живот се увеличава.

Разбира се, географското положение е важен фактор за икономическото развитие на регионите на Испания. Вътрешните, отдалечени от външните граници на територията се оказват в по-неблагоприятна ситуация от граничните зони (включително крайбрежните). Нивото на социално-икономическо развитие на съседната държава също играе роля. Близостта на Страната на баските, Навара и Каталуния с много по-напреднала Франция е по-изгодна от близостта на Андалусия, Галисия, Кастилия-Леон и Естремадура до Португалия, една от най-бедните страни в Европейския съюз.

Таблица №1 [7]

Региони (класифицирани по показатели за 1995)	РБН на БВП на душа на население, %				Дял от региона 2019 г., %	
	1995	2000	2005	2012	Население	БВП
<i>Развити</i>						
Мадрид	130,8	136,0	130,6	129,7	14,1	2,4
Навара	125,9	127,3	125,8	127,8	1,3	4,2
Каталуния	121,5	121,8	118,5	118,5	14,9	2,2
Балеарски острови	121,3	123,2	111,4	105,8	2,4	1,7
Страна на баските	119,3	122,5	126,8	134,8	4,1	3,2
Ла Риоха	114,4	113,9	107,5	113,0	0,1	2,6
Арагон	107,8	104,5	106,8	113,3	2,8	3,0
<i>Умерено развити</i>						
Канарски острови	96,5	94,8	90,7	84,9	5,1	1,8
Кастилия-Леон	90,5	90,5	94,7	98,7	1,2	3,0
Валенсия	96,5	96,5	92,3	87,4	5,4	3,0
Кантабрия	93,0	90,5	98,5	97,3	1,2	3,4
<i>По-слабо развити</i>						
Мелила	89,3	84,4	88,8	74,9	0,1	2,9
Астурия	88,2	83,6	88,3	93,6	2,1	2,9
Сеута	84,4	85,2	90,3	84,5	0,1	3,3
Мурсия	82,7	83,9	84,4	80,9	3,1	2,7
Кастилия- лаМанча	82,1	78,6	78,1	79,4	4,1	2,5
Галисия	81,6	77,7	81,7	91,2	5,9	3,7
Андалусия	74,6	73,7	77,7	75,1	12,3	2,9
Естремадура	64,1	63,7	68,0	67,9	2,1	3,5

ИНСТРУМЕНТИ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА

Регионалните инициативи са един от най-старите инструменти на националната регионална политика на Испания. Този инструмент беше широко използван през 60-те години. Въпреки това неефективното използване на натрупаните средства и липсата на необходимото ниво на прозрачност доведоха до прекратяване на използването на системата от регионални инициативи до 1985 г.

В момента системата от регионални инициативи представлява финансови ресурси, които се разпределят като инвестиции за стимулиране на икономическата активност в определени региони. Всъщност те са безвъзмездни гранти, чиято основна цел е да се намалят регионалните неравенства чрез увеличаване на активността в застояли региони. С тяхна помощ се създават нови и се поддържат съществуващи работни места в изоставани региони и местното производство се развива. В същото време дейността на системата от регионални инициативи не се координира само от централното правителство, тя пряко зависи от дейността на местните предприемачи, които трябва да кандидатстват за тези безвъзмездни гранти в съответствие с изискванията, установени от системата.

Испанските кралски укази посочват видовете региони, отговарящи на условията за помощ, и максималния размер на инвестициите, които могат да бъдат привлечени във всеки отделен случай.

Кралските укази посочват приоритетните дейности за инвестиции:

➤ Промъшлени производства, които отговарят на критериите, определени от компетентни организации. Тези отрасли трябва да бъдат фокусирани върху екологично чист тип производство и да стимулират значителни подобрения в производствения процес или в качеството на продукта. Също така за инвестициите е важен иновативният компонент на проектите, по-специално се приветства въвеждането на високи технологии в областта на комуникациите и в областта на подобряването на търговските структури;

➤ Туризм и създаването на допълнителни зони за отдих. Освен това в туристическия сектор също се насърчава използването на иновативни технологии, особено за подобряване на екологичната ситуация в региона и за увеличаване на ендемичния потенциал на региона.

Средствата, отпуснати от регионални инициативи, не трябва да бъдат само инвестиция за възстановяване след загуби. Основните изисквания към проектите са, че предприятията трябва да се самофинансират поне на 25% и да бъдат икономически, технически и финансово жизнеспособни.

Системата за получаване на гранти всъщност е открит конкурс за финансиране на вашето предприятие, което трябва да отговаря на установените критерии. В същото време е от голямо значение от кой регион се подава заявлението за грант.

От 2000 г. се публикуват годишни отчети за работата на системата на регионалните инициативи.

На 28 юни 2013 г. Европейската комисия одобри директиви за държавно финансиране на регионални проекти за периода 2014-2020. Съгласно параграф 178 от директивите всяка от страните-членки на ЕС е била длъжна да координира с Комисията програма за подпомагане на собствените си региони.

Таблица 2 илюстрира системата за разпределение на безвъзмездните средства по региони на Испания в периода 2014-2020 г.

Таблица №2 [8]

Максимална степен на държавно финансиране	Автономна област
Големи компании - 35%, средни - 45%, малки - 55%	Канарски острови
Големи - 25%, средни - 35%, малки - 45%	Естремадура
Големи - 15%, средни - 25%, малки - 35%	Сория (провинция в автономията Кастило и Леон), Туруел (провинция в автономията на Арагон)
Преди януари 2017 г.: големи - 15%, средни - 25%, малки - 35%, след януари 2017 г.: големи 10%, средни - 20%, малки - 30%	Андалусия, Галисия, Кастилия-ла-Манча, Мелила, Сеута
Големи - 10%, средни - 20%, малки - 30%	Арагон, Астурия, Балеарски острови, Валенсия, Кантабрия, Кастило Леон, Ла Риоха, Мурсия

Следващият инструмент на испанската национална регионална политика е фондът: Междурегионалният компенсационен фонд. Междурегионалният компенсационен фонд е

проект на Общото управление на публичните фондове, като плащанията се регулират от Главното управление на териториалните фондове.

Според испанската конституция основната задача на държавата е да се бори с териториалните икономически дисбаланси и да прилага принципа на държавното единство. Именно за тези цели през 1980г е създаден Междурегионалният компенсационен фонд.

Междурегионалният компенсационен фонд беше разделен на два фонда: компенсационен фонд и допълнителен фонд.

Крмпенсационен фонд отговаря за инвестициите в най-слабо развитите области. Впоследствие тези средства трябва да допринасят пряко или косвено за растежа на доходите в региона в бъдеще. Средствата от допълнителния фонд също са насочени към разработването на нови източници на доходи в регионите бенефициенти. Освен това средствата от този фонд, по искане на регионите-получатели, могат да се използват и за създаване или поддържане на дейностите по финансиране на обекти от компенсации или допълнителни средства за период до 2 години, т.е. транзакционните разходи могат да бъдат частично финансирани.

Тези фондове се занимават с инвестиционни дейности в следните региони: Андалусия, Астурия, Валенсия, Галисия, Канарски острови, Кантабрия, Кастилия-Ла Манча, Кастилия-Леон, Мелила, Мурсия, Сеута, Естремадура.

През 2015 г. най-много средства бяха насочени към Андалусия (120, 357 милиона евро) и към Валенсия (41,42 милиона евро).

Друг инструмент на вътрешната регионална политика в Испания е фондът Туруел. Инвестиционният фонд Туруел има за цел да финансира инвестиции в бизнес инфраструктура и развитие в област Теруел. Създаден е с цел да компенсира факта, че автономната област Арагон, без да е бенефициент на междурегионален компенсационен фонд поради нивото на доходите в региона, страда от известна икономическа нестабилност, с която регионалната политика на Испания не може ефективно да се справи с използването на достъпни механизми. По тази причина провинция Теруел е целта на този инвестиционен фонд да увеличи производствения капитал и нивата на доходи в региона.

„ЕВРОПА 2020“ И ПОЛИТИКАТА НА СБЛИЖАВАНЕ

В допълнение към националните инструменти на регионална политика, действията ЕС в граници на политика на сближаване са изключително важни за Испания. Стратегията „Европа 2020“ (приета през 2010 г.) предвижда засилване на икономическото управление и има следните основни цели:

- увеличаване на заетостта,
- фокус върху научните изследвания и развитието,
- екология,
- подобряване на образованието,
- повишаване на енергийната ефективност,
- борба с бедността.

Съответно всяка държава-членка на ЕС е разработила своите национални цели и програми в тези области [9]. За постигане на целите на стратегията „Европа 2020“ Европейският съюз следва подходяща регионална политика, политика на сближаване, която осигурява необходимата инвестиционна основа за стратегията и е насочена към всички региони на Европейския съюз за подкрепа и създаване на нови работни места, конкурентоспособност на бизнеса, икономически растеж, устойчиво развитие и подобряване на качеството на живот на гражданите [10, 11].

Основните инструменти на регионалната политика на ЕС са три структурни фонда:

Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионният фонд (ФС) и Европейският социален фонд (ЕСФ), заедно с други, формиращи бюджета на ЕС.

В периода 2014-2020г. бюджетът на ЕС е 1,082 трилиона евро, от които 32,5% са средства, отпуснати за изпълнение на целите и задачите на политиката на сближаване (351,8 милиарда евро).

В Испания финансовата помощ ще бъде насочена към различни региони в следните размери:

➤ 2,04 млрд. евро ще бъдат насочени към най-слабо развитите региони (Естремадура),

➤ 13,4 млрд. евро - към регионите в преход (Анадалусия, Канарски острови, Кастилия ла Манча, Мелила и Мурсия),

➤ 11,1 милиарда евро - за най-развитите региони (Арагон, Астурия, Балеарски острови, Кантабрия, Кастилия и Леон, Каталуния, Сеута, Валенсия, Галисия, Ла Риоха, Мадрид, Навара, Страна Васков),

➤ 484, 1 милион евро - за отдалечени и слабо населени региони.

За да се постигне по-ефективно вътрешно-европейско сътрудничество, финансовата помощ ще бъде предоставена в две посоки: 430 милиона евро ще бъдат отпуснати за стимулиране на сътрудничеството между държавите и 187,6 милиона евро за подпомагане вътре конкретна държава. Допълнителните вноски за борба с младежката безработица ще възлизат на 943,5 милиона евро [12].

За Испания политиката на сближаване се изразява чрез Споразумението за асоцииране на Испания и оперативните програми. (Споразумение за асоцииране на Испания 2014-2020 [13]).

Споразумението за асоцииране на Испания 2014-2020 (одобрено от Комисията на 4 ноември 2014 г. и изменено през февруари 2019 г.) е документ, изготвен от Испания с участието на партньори и многостепенно управление. Споразумението определя стратегията на държавната регионална политика, приоритети и разпоредби за ефективно и ефективно използване на европейските структурни и инвестиционни фондове за разумен, устойчив и приобщаващ растеж. В Споразумението за асоцииране на Испания са включени единадесет тематични области на развитие: научни изследвания и иновации, повишаване на конкурентоспособността и други. Всички те повтарят приоритетите на политика на сближение и са насочени към подобряване на ситуацията в регионите на страната, която има значителни разлики в много области.

Важно е да се отбележи, че регионалното развитие и сближаването няма да спрат след 2020 г., а ще се осъществят в нова рамка: в рамките на вече одобрената политика на сближаване за периода 2021-2027. Основните приоритети на новата политика на сближаване на ЕС са определени, както следва [14]:

➤ *По-интелигентна Европа* — чрез иновации, цифровизация, икономическа промяна и подкрепа за малките и средните предприятия

➤ *По-зелена безвъглеродна Европа* — чрез прилагане на Парижкото споразумение и инвестиране в енергийния преход, възобновяемите енергийни източници и борбата с изменението на климата

➤ *По-добре свързана Европа* — със стратегически транспортни и цифрови мрежи

➤ *По-социална Европа* — изпълнение на европейския стълб на социалните права и подкрепа за качествената заетост, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравеопазване

➤ *Европа по-близо до гражданите* — подкрепа за местните стратегии за развитие и устойчивото градско развитие в ЕС.

Политиката на сближаване ще продължи да се прилага за всички региони, придържайки се към предишната категоризация: по-слабо развита, преходна, по-развита.

За да се определи степента на развитие на регионите и съответно за разпределението на средствата по регионите, са добавени нови критерии: младежка безработица, ниско образователно ниво, климатични промени, прием и интеграция на имигранти, които ще се прилагат на равна основа с критерия, който все още се взема предвид в голяма степен - БВП на глава от населението.

Този подход ще допринесе за по-реалистично отразяване на ситуацията в регионите. Но както преди, най-отдалечените региони ще се възползват от специална помощ от ЕС.

В същото време основният фокус на новата политика на сближаване на ЕС и нейните средства ще бъде насочен към първите две цели, а именно: от 65 до 85% от ресурсите на ЕФРР и фондът на сближаване, в зависимост от финансовото благосъстояние на страните членки.

Политиката на сближаване, провеждана от Европейския съюз с помощта на европейските структурни и инвестиционни фондове, спомага за привличането на средства за регионално развитие не само от националните бюджети, но и от частни инвеститори, тъй като създава чрез техните действия доверието им в подобни проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Неравномерното развитие на регионите на Испания е преди всичко следствие от значителните разлики в началните ресурси, с които разполагат регионите, както и от историята на самите региони, които засягат регионалната политика и в крайна сметка състоянието на регионите като цяло.

Основните задачи на държавната регионална политика са разработване на мерки за предотвратяване на социални конфликти, преодоляване на различията в жизнения стандарт на населението на определени региони, рационално териториално разделение на труда между регионите, икономическо сътрудничество, намаляване на безработицата и като цяло - осигуряване на икономическо благосъстояние и запазване целостта на държавата.

Неравенството в развитието, включително социално-демографското и икономическото регионално неравенство в обществото, е често срещано и широко разпространено явление. И това е естествен резултат от всеки процес на развитие като цяло - било то околния свят или обществото.

Прекомерните дисбаланси в развитието на обществото, регионите на държавата, държавите, водят до появата на силни и слаби региони и държави, обидени етнически групи и нации, до промяна в миросгледа на хората и могат да доведат до сериозни негативни последици: в най-лошия случай - войни и тероризъм, в по-малко - регионализъм и сепаратизъм.

Невъзможно е да се премахнат напълно разликите в развитието на регионите на държавата, да се изравнят жизнения стандарт на населението и темповете на растеж във всички региони. Но е възможно и ние трябва да се стремим към това, за да намалим тези различия.

ИЗТОЧНИЦИ

1. Прохоренко И.Л. Территориальные сообщества в политическом пространстве современной Испании. Москва, ИМЭМО РАН, 2010. 100 с.
2. Linz J.J., Miguel A. de. Within-nation Differences and Comparisons: the Eight Spains. Comparing Nations: the Use of Quantitative Data in Cross-national Research. Merritt R.L., Rokkan S., eds. New Haven, Yale University Press, 1966, pp. 267-319.

3. Miguel A. de. Recursos humanos, clases y regiones en España. Madrid, Editorial Cuadernos para el Diálogo, 1977. 347 p.

4. Конституция на Испания, с.1
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_esp_texto_ingles_0.pdf

5. Понеделко Г.Н. Регионална политика на Испания // Мировая экономика и международные отношения. - 2009. - N1. - С. 84-93.

6. Кузнецова О.В. Экономическое развитие регионов: Теоретические и практические аспекты государственного регулирования. 5-е изд. Москва, Книжный дом “Либроком”, 2009. 304 с.

7. Contabilidad regional de España. PIB y sus componentes. Instituto Nacional de Estadística.

<http://www.ine.es/>

8. Официален уебсайт на Министерството на финансите и публичната администрация.

<https://www.dgfc.sepg.hacienda.gob.es/sitios/dgfc/en-GB/Paginas/inicio.aspx>

9. EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth
<https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

10. ЕС Регионална политика. Европейска комисия.

https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/ 11. Основната инвестиционна политика на ЕС.

Европейска комисия.

https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/policy/what/investment-policy/

12. D.Yuil, C.Mendez, F.Wishlade „Политика на сближаване на ЕС за периода 2007-2014. и приложението му за Испания: кой какво получава, кога и как? ”, Европейски изследователски център, 2006. стр.74

13. La Política Regional y sus instrumentos. Fondos Comunitarios: periodo 2014-2020. Acuerdo de Asociación de España 2014-2020
<https://www.dgfc.sepg.hacienda.gob.es/sitios/dgfc/esES/ipr/fcp1420/p/pa/Paginas/inicio.aspx>

14. Нова политика на сближаване. Европейска комисия.
https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/2021_2027/

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Списание за наука

НОВО ЗНАНИЕ

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

University of agribusiness and rural development – Plovdiv, Bulgaria

NEW KNOWLEDGE

Journal of science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

www.science.uard.bg

www.uard.bg

science@uard.bg